

Mladić pod lupom: Zločinac ili lice sa estrade?

**Mediji na Balkanu o hapšenju
i početku suđenja Ratku Mladiću**

Sarajevo, 2012.

Izdavač

Balkanska istraživačka mreža (BIRN) BiH

www.bim.ba

Napisali

Marcus Tanner
Christian Axboe Nielsen
Erna Mačkić
Marija Ristić
Boris Pavelić
Selma Učanbarlić

Urednici

Gordana Igrić i Marcus Tanner

Lektorice

Lidija Sejdinović i Anita Rice

Prijevod

Haris Nezirović

Dizajn

Branko Vekić

DTP

Lorko Kalaš

Fotografija

Sve fotografije objavljene u ovoj publikaciji ustupio je Arhiv MKSJ-a.
Ovaj priručnik je napravljen u sklopu BIRN-ovog projekta Tranzicione pravde u BiH.
Izadu publikacije je finansijski podržala Fondacija Konrad Adenauer u Bosni i Hercegovini.
Publikacija je u elektronskoj verziji dostupna na web stranici: www.birn.eu.com

Tiraž

500

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

316.774:[341.44:929 Mladić R.
341.322.5:94](497.6)“1992/1995”

**MLADIĆ pod lupom : zločinac ili lice sa
estrade?** : mediji na Balkanu o hapšenju i suđenju
Ratka Mladića / [napisali Marcus Tanner ... [et
al.] ; [prijevod Haris Nezirović]. - Sarajevo :
Balkanska istraživačka mreža, BIRN BiH, 2012. - 47
str. : ilustr. ; 25 cm

ISBN 978-9958-9005-8-7
1. Tanner, Marcus
COBISS.BH-ID 20125190

SADRŽAJ

- 5 Uvod: Marcus Tanner
- 7 Komentar: Christian Axboe Nielsen
Hapšenje Mladića: Pobjeda međunarodne pravde?
- 11 Selma Učanbarlić:
Medijski usponi i padovi
- 17 Erna Mačković (Bosna i Hercegovina)
Etničke podjele i dalje duboke, ratna sjećanja još svježija
- 23 Marija Ristić (Srbija)
Ratko Mladić i srpska medijska estrada
- 31 Boris Pavelić (Hrvatska)
Hrvatska: Gorak okus nekažnjenog zločina
- 37 BIRN: Hronologija događaja: Ratko Mladić
- 41 BIRN: Odgovornost nadređenog i podređenog
- 45 BIRN: General od "Velušića" do Potočara

Marcus Tanner

UVOD

Život, djela i karakter Ratka Mladića bacaju dugu sjenku na tri od šest republika bivše Jugoslavije. U Crnoj Gori, Makedoniji i Sloveniji, on je dobro poznat, možda i ozloglašen, ali je ipak periferan za njihovu nacionalnu priču.

U Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj i Srbiji je drugačije. U prve dvije od tih država, Mladić je u jednom trenutku imao moć nad životom i smrtno nekoliko desetaka ili stotina hiljada ljudi, i to je koristio do maksimuma, što je razlog zašto je njegovo ime tamo zauvijek povezano sa terorom, ubistvima i izopačenim nacionalizmom.

U slučaju treće države, Srbije, javna fascinacija Mladićem dolazi iz različitog izvora. Očito, to je zato što Mladić, samoproглаšeni *uber*-Srbin, nije predstavljao bilo kakvu opasnost za Srbe. Naprotiv, barem u svom umu, sva djela zbog kojih mu se sada sudi učinio je u ime Srbije i srpskog naroda. Mnogi Srbi osjećaju da osuđujući njega svijet isto tako osuđuje i njih.

U sve tri države odgovor u vezi sa slučajem "Mladić" ima nešto zajedničko: on otkriva radikalno promijenjenu funkciju medija u post-komunističkom društvu. Oni nisu više tu da poduče, već da ponude ono što ljudi žele čitati ili čuti.

Lišen stare pedagoške uloge, svaki medij se mora takmičiti sa svojim protivnicima za pažnju time što će biti zabavniji, nuditi više ekskluzivnih vijesti i približiti se nacionalnom "raspoloženju" u vezi sa određenim pitanjem. Dakle, u njihovom postupanju u vezi sa Mladićevim hapšenjem i suđenjem, mediji u svakoj od tri države liče na ogledalo lica svake zemlje ponaosob.

Članci objavljeni u novinama u Federaciji BiH otvoreno pozivaju čitaoce da učestvuju u osjećaju iskrenog likovanja zbog dugo odgađanog hapšenja čovjeka kojeg oni vide kao bivšeg glavnog mučitelja njihove nacije.

Od svih bivših jugoslavenskih naroda, Bošnjaci su pretrpjeli najviše i najduže zbog Mladića. Među Bošnjacima se njegovo ime prije svega povezuje uz osvajanje Srebrenice, "zaštićene zone" UN-a u istočnoj Bosni u julu 1995. godine i potom sa pogubljenjem oko 8.000 muškaraca i dječaka.

Vjerovatno ne postoji živi odrasli Bošnjak koji nije vidio vrlo uznemirujuće TV snimke trijumfalnog generala kako stoji u osvojenom gradu, znojeći se na julskej vrelini, neiskreno milujući djecu po glavama i dijeleći riječi lažnog

uvjeravanja njihovim naježenim majkama – ženama koje će uskoro postati udovice.

Nije iznenađujuće što su mediji u Federaciji BiH pratili svaki korak u slučaju "Mladić", od hapšenja pa do suđenja, većina temeljito i donekle sa zadovoljstvom.

Mediji u Republici Srpskoj su bili malo manje iscrpni, iako je njihov pristup priči različit – na primjer, izostavljajući gotovo sve priče žrtava.

Baš kao što se građani BiH ne mogu dogovoriti o sadašnjosti ili budućnosti, oni se također ne mogu dogovoriti ni o prošlosti. Gledano u cjelini, odgovor medija u BiH u vezi sa slučajem "Mladić" otkriva suštinski šizofreni poslijeratni karakter zemlje.

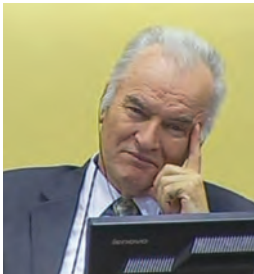
U svom postupanju u vezi sa Mladićevim slučajem, hrvatski mediji tačno odražavaju opštu percepciju svog naroda, koja liči, ali se istovremeno i razlikuje od one bošnjačke. Hrvati su također patili zbog Mladića kada je zapovijedao 9. korpusom Jugoslovenske narodne armije (JNA) u Kninu 1991. godine. Njegovo ime je bilo naročito povezano sa pokoljem u selu Škabrnja 1991. godine. Škabrnja nije Srebrenica – u sirovim brojevima, više od osamdeset ubijenih ondje ekvivalent je za oko 1 posto žrtava u Srebrenici. Ipak, to je bio jeziv masakr.

No, bez obzira na razlog, Mladićeva djela u Hrvatskoj nisu ušla u optužnicu Haškog tribunala, što je u Hrvatskoj rezultiralo osjećajem da pravda nije samo odgođena, već i uskraćena. Kada je Mladić u pitanju, Hrvati se osjećaju uskraćenima za pravdu, a u svom izvještavanju o njegovom hapšenju i suđenju, mediji djeluju kao barometar što se tiče osjećaja nacionalnog razočaranja i optužbi ko je za to kriv. Njihovo izvještavanje nudi dio objašnjenja zašto Haški tribunal ima lošu reputaciju u zemlji.

Postupanje u vezi sa Mladićevim slučajem u medijima u Srbiji je, na neki način, najteže secirati jer su srpski stavovi o tome manje direktni od onih u BiH i Hrvatskoj, te obuhvataju elemente ponosa, stida i odbrane.

U nemogućnosti da ga veličaju, a ne želeći da ga osude, srpski mediji su našli izlaz iz ove dileme fokusirajući se na najtrivijalnije, senzacionalističke i površne elemente priče – šta je Mladić jutros jeo za doručak, za razliku od onoga šta je učinio u Srebrenici 1995. godine.

U svojoj nemogućnosti da pogledaju Mladića u oči, mediji u Srbiji nisu učinili uslugu svojoj zemlji. Naprotiv, oni podsjećaju svijet na nevoljnost svoje zemlje da se suoči sa istaknutom ulogom u ratovima u bivšoj Jugoslaviji.

Komentar:

Hapšenje Mladića: Pobjeda međunarodne pravde?

Napisao: Christian Axboe Nielsen

Na vrhuncu rata u Bosni i Hercegovini, 1993. godine, Savjet bezbjednosti Ujedinjenih nacija (UN) osnovao je Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju (ICTY/MKSJ). Dvije godine kasnije, nakon genocida počinjenog u Srebrenici, ovaj Sud je optužio Ratka Mladića, tadašnjeg komandanta Vojske Republike Srpske (VRS). Mladić je šesnaest godina izbjegavao pravdu, ali se u maju 2011. njegov bijeg završio hapšenjem blizu Zrenjanina, grada na sjeveru Srbije. Konačno, Mladić je izručen Haškom sudu, gdje mu se sada sudi za genocid, zločine protiv čovječnosti i ratne zločine.

Mladićevo hapšenje i izručenje je označilo zapanjujuću pobjedu zagovornika međunarodnog kaznenog prava. Vrijedi se podsjetiti da je tokom većeg dijela prve decenije svog rada Haški sud bio sposoban uhapsiti i suditi jedino relativno minornim ličnostima iz bivše Jugoslavije. Još 2000. godine Gary Jonathan Bass je u svojoj knjizi "Stay the Hand of Vengeance" izrazio ozbiljnu sumnju da će Haški sud ikada imati priliku suditi glavnim akterima navodno odgovornima za masovno nasilje koje je učinjeno nad stanovništvom BiH.

To se počelo mijenjati 2001. godine sa izručenjem bivšeg srpskog vođe Slobodana Miloševića. Ipak, iako se Milošević našao na optuženičkoj klupi u Haagu (na suđenju koje je, nažalost, ostalo bez zaključka zbog smrti optuženog), Srbija je ustrajavala u pružanju sigurnog utočišta za optužene ratne zločince, poput Mladića i bivšeg vođe bosanskih Srba Radovana Karadžića. U Mladićevom slučaju, istrage Haškog tribunala i zakašnjela traganja Tužilaštva za ratne zločine u Beogradu otkrile su da je Mladić koristio vojne objekte i osoblje za ličnu zaštitu do 2002. godine. Za vrijeme dok je Vojislav Koštunica bio predsjednik, Srbija je nastavila štiti Mladića. Većina srpskih medija tokom tog perioda također je ustrajavala u portretiranju Mladića kao srpskog heroja, koji nije zaslužio da bude izručen prezrenom sudu u Haagu. Nepotrebno je kazati da je malo rečeno o zločinima koje je Mladić navodno naredio ili počinio. Umjesto toga, ovi zločini su dosljedno osporavni ili se o njima jednostavno nije raspravljalo u medijima.

No, Haški sud je ustrajao u suđenjima desecima visoko rangiranih optuženika. Znakovito je da je jedan broj tih optuženika bio optužen za zločine koji su se preklapali sa onima koji su spomenuti u Mladićevoj optužnici. Još važnije, jedan broj visokih oficira VRS-a – među kojima su i Momir Nikolić i

Dragan Obrenović – svojim priznanjem krivice dostavili su važne informacije o naredbama dobivenim od svojih nadređenih iz VRS-a, uključujući i Mladića.

Ipak, prije nego je Mladić lišen slobode, činilo se da ključni dio slagalice nedostaje. Sve dok su Karadžić i Mladić bili bjegunci od pravde, a nakon smrti Miloševića 2006. godine, mnogi kritičari su mislili da Haški sud neće biti u mogućnosti da ispuni svoju misiju. Iako je Carla del Ponte, glavna tužiteljica Haškog suda, redovno slala izvještaje u kojima je obećavala hapšenje Karadžića i Mladića, takve izjave su se skeptičnoj javnosti činile sve manje i manje uvjerljivima. Posebno su grupacije žrtava glasno iskazivale svoje frustracije činjenicom da dva najvažnija optuženika nisu privedena pravdi.

Također, uz javnu diplomatiju glavnog tužioca, Haški sud je nastavio raditi tiho iza scene kako bi uspio uhapsiti sve bjegunce. U uskoj saradnji sa policijskim i obavještajnim službama, kako onima iz bivše Jugoslavije, tako i međunarodnima, Ured tužioca Haškog suda je uporno insistirao na dobijanju najnovijih informacija o bjeguncima. Glavna tužiteljica je redovno slala izvještaje Savjetu bezbjednosti UN-a i Evropskoj uniji (EU). Iako je postojao veliki politički pritisak među državama članicama EU da se odbaci uslov da Srbija u potpunosti sarađuje sa Haškim sudom – na kraju je samo Holandija ostala čvrsto predana tom kriteriju – on je bio ključan u osiguravanju eventualnog hapšenja svih bjegunaca. S obzirom na domaće političko okruženje u Srbiji i dugogodišnji nedostatak političke volje koja bi dovela do hapšenja, sigurno je da je isključivo ovaj uslov osigurao da Karadžić i Mladić na kraju budu uhapšeni.

Karadžić je uhapšen 2008., ali su još tri godine prošle prije nego što su srpske vlasti uhapsile Mladića. Skoro je potpuno sigurno da su obojica period od 2000. pa nadalje proveli na teritoriji Srbije. Tek kada je postalo jasno da ne postoji alternativa, srpske vlasti su uhapsile najtraženije bjegunce, te ih izručile u Haag.

Nema dvojbe da hapšenje Mladića ima veliki značaj, kako za bivšu Jugoslaviju tako i za međunarodno krivično pravo. Za Mladićevo hapšenje se godinama mislilo da je nemoguće, a mnogi su izgubili nadu da će taj dan doći. Ovo postignuće ima ogroman značaj za žrtve rata u BiH. Također, hapšenje šalje snažnu poruku da, iako pravda može biti zakašnjela, strpljenje i pamćenje međunarodnih krivičnih sudova ne može biti nadvladano. Na kraju, duga ruka međunarodnog krivičnog pravosuđa uspjela je u privođenju pravde čak i onih koji su mislili da uživaju nekažnjivost i zaštitu od zakona.

U isto vrijeme, bilo kakvo zadovoljstvo koje se osjetilo u vezi sa ovim uspjehom mora biti ublaženo zbog vremenskog perioda koji je prošao, uzimajući u obzir da su zločini za koje je Mladić optužen počinjeni u ranim devedesetim godinama prošlog vijeka. A način na koji su političke elite i mediji u Srbiji i Republici Srpskoj (RS) tretirali hapšenje i izručenje Mladića nikako nije usklađen s međunarodnim standardima. Umjesto da iskoriste priliku i iniciraju i provedu temeljitu raspravu o zločinima i njihovom političkom i vojnom kontekstu, Mladić je u žurbi ispraćen iz Srbije. Političari i mediji su rekli malo ili ništa o zločinima iz optužnice protiv Mladića. Umjesto toga, oni su posvetili veliku pažnju trivijalnim i senzacionalističkim detaljima u vezi sa njegovim dugim periodom skrivanja. Uz nekoliko časnih izuzetaka, političko vodstvo i zvaničnici koji provode zakon tretirali su Mladićevo hapšenje kao

čisto tehničku međunarodnu obavezu koja je ispunjena od strane Srbije. Kao što je Jelena Subotić uvjerljivo dokazala u svojoj "Hijacked Justice", analizi hrvatske i srpske saradnje sa Haškim sudom, Srbija je sa zakašnjenjem, ali ne i u duši, uspjela u formalnom ispunjavanju obaveze. Nedostajali su glasovi žrtava zločina iz Mladjćeve optužnice. Također, nedostajala je bilo kakva katarzična rasprava o važnoj ulozi koju je Srbija odigrala u finansiranju VRS-a tokom rata u Bosni i Hercegovini.

Nadati se je da će do takvih rasprava doći, te da Haški sud pridonosi jamčenju da će taj dan svanuti. Dok god Srbija, RS i ostatak regije ne budu spremni da se suoče sa kompletnom pričom o masovnom nasilju koje se dogodilo tokom ratova za jugoslovensko naslijeđe, istinsko pomirenje će ostati nedostižno.

Medijski usponi i padovi

BIRN-ova analiza 2.300 tekstova o Mladiću pokazuje da su vijesti, kada je riječ o novinarskim žanrovima, dominirale medijima, kao i da je interesovanje za temu počelo da jenjava poslije početka suđenja

Piše: Selma Učanbarlić

Od 26. maja 2011. godine, kada je uhapšen Ratko Mladić, do svjedočenja prvih svjedoka u Haškom tribunalu 15. jula 2012., BIRN BiH je pratio pisanje 42 medija (printane, online i novinske agencije) iz Bosne i Hercegovine, Srbije i Hrvatske. U tom periodu analizirano je 12 medija iz BiH, 16 iz Srbije, te 14 hrvatskih medija. Ukupno je objavljeno 2.300 tekstova, najviše u Srbiji, a najmanje u Hrvatskoj.

Vijest je dominirala kao novinarski žanr – od ukupnog broja tekstova, objavljeno je oko 1.500 vijesti, a zatim slijede izvještaji, analize i komentari. Najmanje je objavljeno intervjua, oko 70.

Najviše tekstova objavljeno je neposredno poslije hapšenja generala, dok je mnogo manje pažnje posvećeno početku suđenja.

U prvih nekoliko dana poslije hapšenja Mladića, skoro svi mediji objavljivali su informacije o načinu hapšenja, lokaciji gdje se skrivao, o njegovom pojavljivanju pred Sudom u Beogradu, kao i o zdravstvenom stanju optuženog.

Nakon što je Mladić uhapšen, mediji su objavljivali komentare, analize i intervjue o tome šta samo hapšenje znači za Srbiju, BiH i region, podsjećajući na zločine za koje ga tereti Tužilaštvo Haškog tribunala. Većina posmatranih medija i poslije hapšenja nastavlja izvještavati o Mladiću, pružajući informacije o njegovom odlasku u Haag i pojavljivanju pred sudijama Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (ICTY/MKSJ).

Skoro svi mediji su također izvještavali i o početku suđenja Mladiću, ali ne i o svjedočenjima prvih svjedoka Optužbe. Sve dnevne novine iz Federacije BiH prenosile su svjedočenja prvih svjedoka Tužilaštva Haškog tribunala, kao i većina dnevnih novina u Republici Srpskoj (RS).

Za razliku od medija u BiH, mediji u Srbiji i Hrvatskoj su znatno manje pisali o svjedočenju prvih svjedoka na suđenju Mladiću. Tako u Hrvatskoj svjedočenja prenose "24 sata", "Glas Slavonije", "Slobodna Dalmacija" i "Večernji list", dok u Srbiji o ovome pišu "Danas", "Kurir", "Politika", "Večernje novosti", "Frankfurtske Vesti" i "Dnevnik Novi Sad".

U periodu od 14 mjeseci, u 12 medija koji su praćeni u BiH, objavljeno je ukupno oko 830 vijesti, analiza, komentara, izvještaja i intervjuja. Od medija koji su bili predmet analize u BiH, "Dnevni avaz" i "Glas Srpske" su objavili najviše vijesti, dok je "Oslobođenje" imalo najviše objavljenih komentara.

Sedmične novine u BiH ("Slobodna Bosna", "Reporter" i "Dani"), najviše izvještavaju o Mladiću nakon hapšenja i o početku suđenja pred Haškim tribunalom. "Slobodna Bosna" je, u periodu u kojem je analizirana, među sedmičnim novinama iz BiH imala najviše objavljenih tekstova.

Mediji u Srbiji su, kao i u BiH, o Mladiću najviše pisali nakon njegovog hapšenja. Od analiziranih 16 dnevnih novina i online izdanja, "Frankfurtske Vesti" su objavile najviše vijesti – preko 200, dok su najmanje tekstova objavili novosadski "Dnevnik" i dnevne novine "Pregled", koje izlaze u Beogradu.

Sedmične novine u Srbiji znatno su manje izvještavale od sedmičnjaka u BiH. Ovi mediji su imali najviše objavljenih komentara. "Akter", "NIN", "Pečat" i "Vreme" objavljuju ukupno 25 komentara u analiziranom periodu.

Za razliku od medija u BiH i Srbiji, hrvatski mediji su pokazivali mnogo manje interesovanja za ovu temu. Dnevne novine, online izdanja i sedmičnici su tokom 14 mjeseci objavili nešto više od 400 tekstova.

Hrvatski mediji su također najviše tekstova objavili nakon hapšenja Mladića. Međutim, tema kojoj ovi mediji posvećuju dosta pažnje je pitanje da li će se optuženom suditi i za zločine počinjene na području Hrvatske.

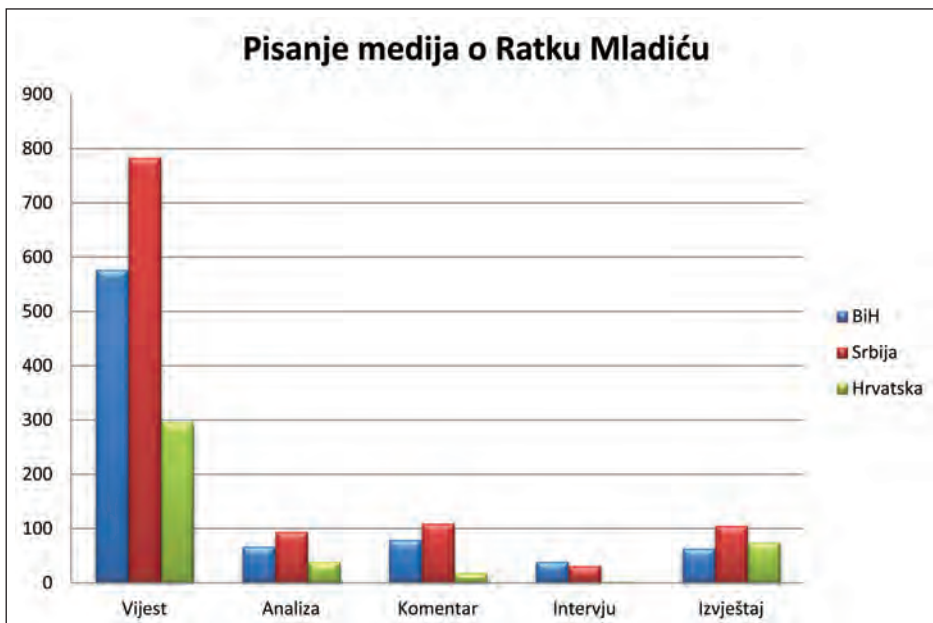
Od sedam dnevnih novina i online izdanja koji su pregledani, u Hrvatskoj najviše pišu "Večernji list", "Jutarnji list" i "24 Sata". Ovi mediji objavljuju najviše vijesti i izvještaja. Hrvatski sedmičnici su, u periodu koji je analiziran, o Mladiću izvještavali znatno manje nego što je bilo slučaj u BiH i Srbiji. "Aktual", "Globus", "Novosti" i "Objektiv" objavili su nešto više od deset tekstova.

Iako je veliki broj dnevnih medija u BiH i Srbiji koji su kontinuirano izvještavali o Mladiću, a ostali u momentima hapšenja, prvog pojavljivanja pred sudijima Haškog tribunala ili/i početka suđenja, neki mediji nisu imali objavljenih vijesti u razdoblju koje je analizirano.

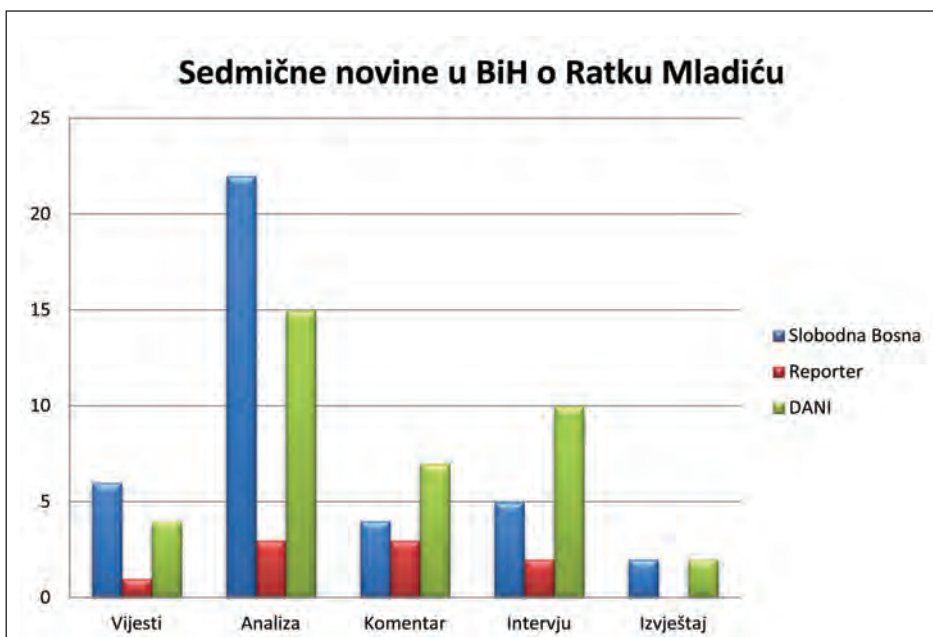
Tako "Vranjske novine" iz Srbije u analiziranom periodu nisu objavile nijednu vijest o Mladiću.

Također, Hrvatski sedmičnici "Narodni list" i "Forum", prema podacima koje je BIRN BiH prikupio, nisu imali objavljenih tekstova.

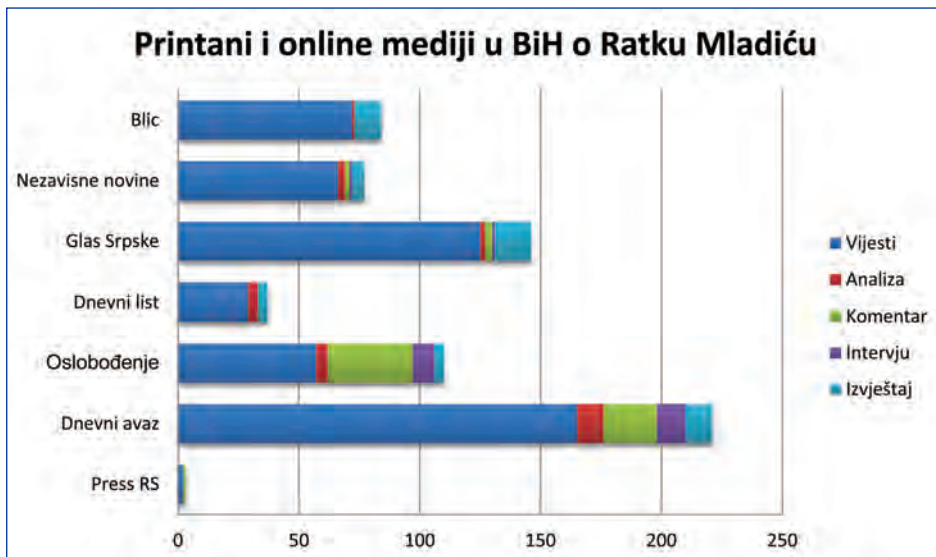
Za "Euro Blic", "Press RS" (BiH), "24 Sata", "Vesti i Dnevnik" Novi Sad (Srbija) pretražena je arhiva portala. Arhiva za hrvatske medije: "24 Sata", "Glas Istre", "Glas Slavonije", "Novi list", "Večernji list", "Aktual", "Forum" prikupljenja je sa online izdanja ovih medija. Zbog nepostajanja potpune arhive za "Slobodnu Dalmaciju" i "Jutarnji list", za period od 26. maja do 16. augusta 2011. pregledana je arhiva portala ovih medija. Arhiva online izdanja lista "Aktual" bila je dostupna samo za 2012. godinu.

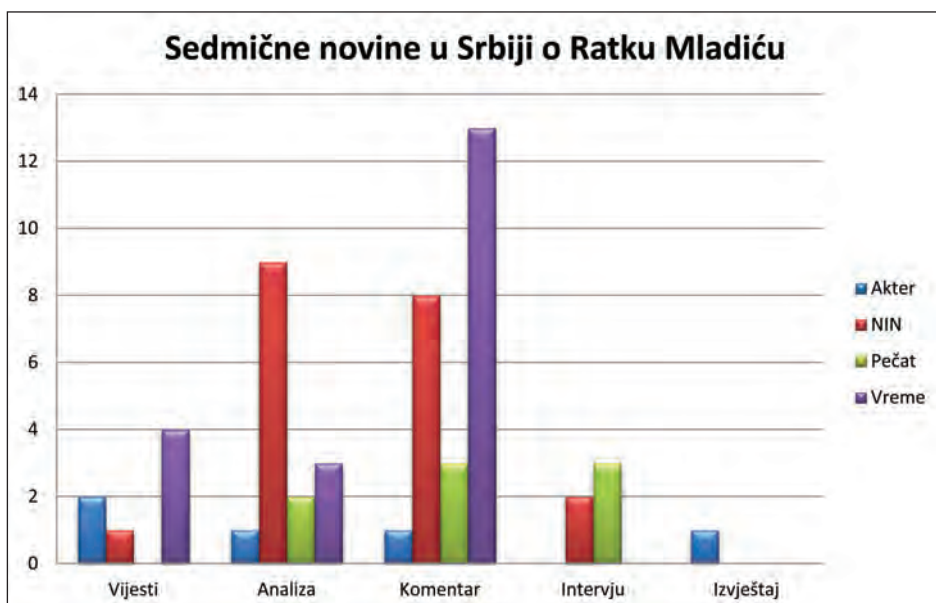
Pisanje printanih i online medija o Ratku Mladiću od 26. maja 2011. do 15. jula 2012. godine.

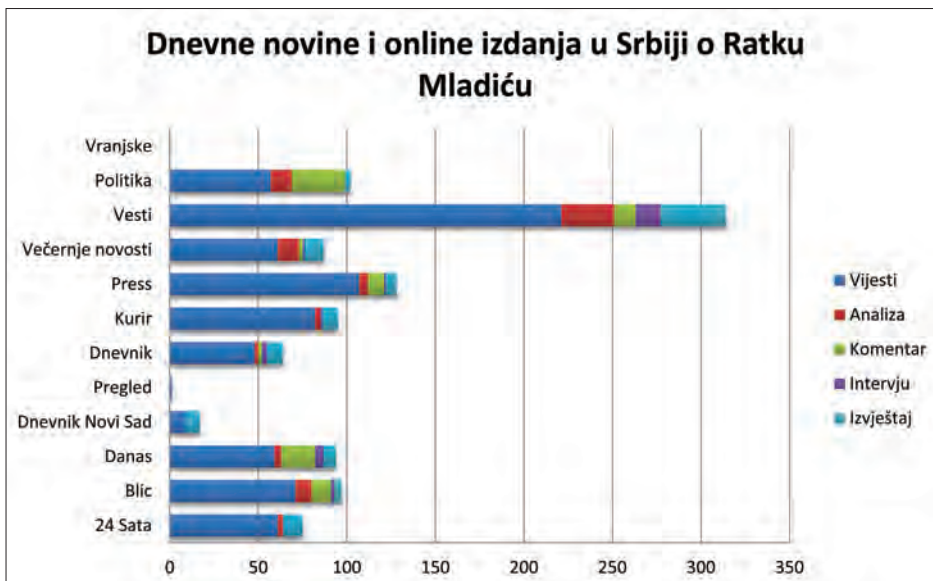
Pisanje sedmičnih novina u BiH od 26. maja 2011. do 15. jula 2012. godine.

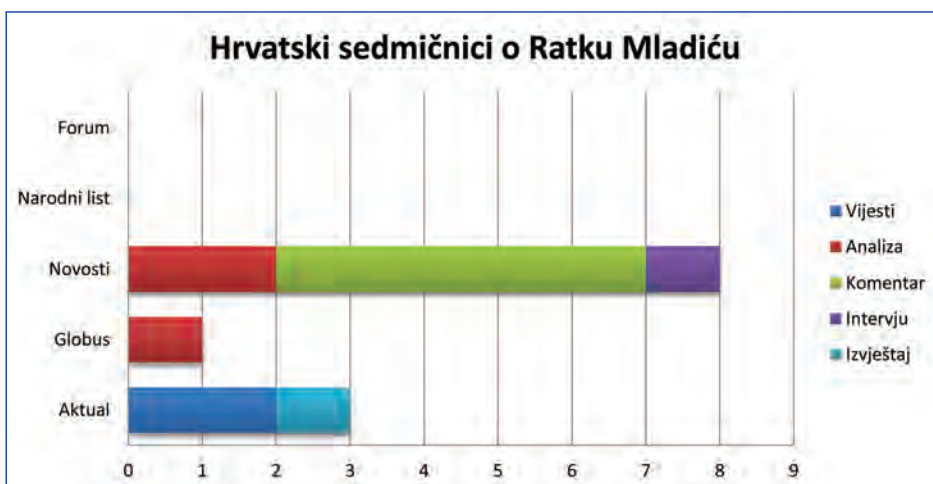
Pisanje dnevnih novina i online izdanja u BiH o Ratku Mladiću od 26. maja 2011. do 15. jula 2012. godine.

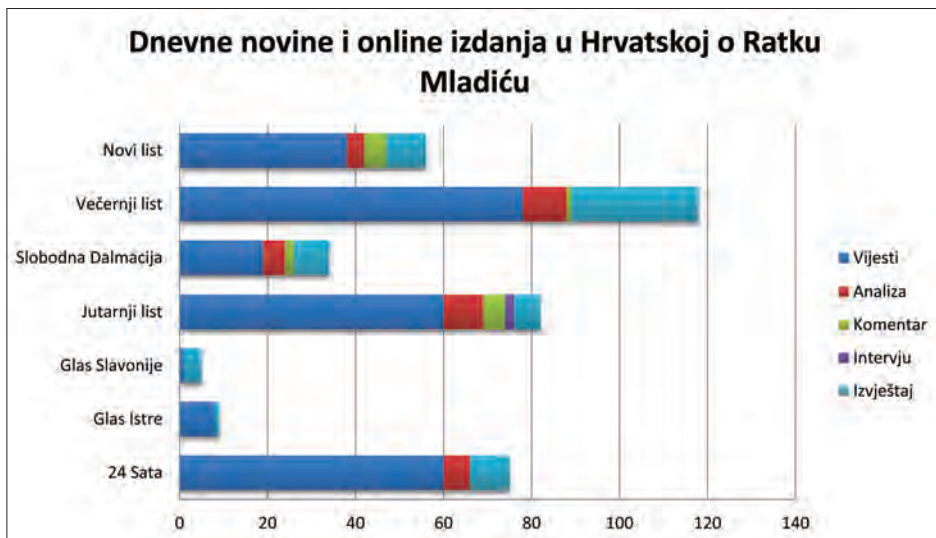
Pisanje sedmičnih novina u Srbiji o Ratku Mladiću od 26. maja 2011. do 15. jula 2012. godine.

Pisanje dnevnih novina i online izdanja u Srbiji o Ratku Mladiću od 26. maja 2011. do 15. jula 2012. godine.

Pisanje online izdanja sedmičnih novina u Hrvatskoj o Ratku Mladiću od 26. maja 2011. do 15. jula 2012. godine.

Pisanje dnevnih novina i online izdanja u Hrvatskoj o Ratku Mladiću od 26. maja 2011. do 15. jula 2012. godine.

Etničke podjele i dalje duboke, ratna sjećanja još svježija

Različite reakcije Srba i Bošnjaka na hapšenje i suđenje Mladiću još jednom su pokazale bolnu podvojenost u državi

Piše: Erna Mačkić iz Sarajeva

Za neke je krvnik najzad priveden pravdi, za neke lider koji se zbog pragmatičnih razloga mora žrtvovati, a za neke nepravedno progonjen heroj srpskog naroda – tako su etnički podijeljeni političari u Bosni i Hercegovini komentarisali hapšenje bjegunca Ratka Mladića u maju 2011. godine.

Dnevni i sedmični listovi, kako u Federaciji BiH (FBiH), tako i u Republici Srpskoj (RS), čije su stranice preplavile brojne izjave političara, analitičara ili žrtava, bili su odraz i dalje dubokih podjela i neslaganja kada je riječ o viđenju rata u Bosni i Hercegovini, kao i odgovornosti za počinjene zločine.

Ratka Mladića je Haški tribunal optužio za zločine počinjene u BiH, među kojima je i genocid nad više od 7.000 Bošnjaka izvršen u Srebrenici u julu 1995. godine. Ove optužbe su doprinijele da političari u Federaciji hapšenje Mladića vide kao konačno ispunjenje pravde na koju se čekalo 16 godina, koliko je dugo bio u bjekstvu.

U novinama sa sjedištem u FBiH, reakcije predstavnika udruženja žrtava, kao i priče o onome što su doživjeli tokom Mladićevih ratnih poduhvata zauzimaju značajno mjesto.

Političari u RS-u bili su drugačijeg raspoloženja. Zvaničnici vladajuće stranke poručivali su pragmatično da je hapšenje i izručenje Ratka Mladića dio međunarodnih obaveza, koji se mora, makar nevoljno, ispuniti, dok je izostalo preispitivanje prošlosti. Njihova opozicija istupala je sa otvorenim patriotskim zanosom, insistirajući da je riječ o srpskom heroju koji se nepravedno žrtvuje.

U printanim medijima u RS-u gotovo je bilo nemoguće pročitati reakcije žrtava na hapšenje Mladića ili ispovijest o onome što su doživjeli tokom rata.

Dok su u više gradova u RS-u organizovani protesti zbog hapšenja, medijski naslovi o tim događajima su jasno govorili u kojem entitetu se štampa novina.

“Mladić nije ratni zločinac, već heroj”, naslov je koji je objavljen u banjalučkim “Nezavisnim novinama” 3. juna 2011., dok je sarajevski “Dnevni Avaz” objavio 1. juna tekst pod naslovom “I Banja Luka uz krvnika”.

Osim hapšenja, početak suđenja Mladiću u Haagu također je u većini medija dobio značajan prostor, kao i zdravstveno stanje optuženog.

Druge događaje u vezi sa sudskim postupkom, kao što su statusne konferencije i proceduralna pitanja, štampani mediji popratili su prenošenjem agencijskih vijesti. Dok su dnevne novine u RS-u više prostora dale advokatskom timu Mladića, u FBiH manje pažnje poklonjeno je pitanjima koje je pokretala odbrana generala, koji je u nekim medijima nazivan “katilom”, “zločincem”, “monstrumom” i “krvnikom”.

Sarađivati sa Haagom, ali ispitati i zločine protiv Srba

Da je Ratko Mladić uhapšen u selu Lazarevo u Srbiji, prvi je 26. maja 2011. godine potvrdio Boris Tadić, tadašnji predsjednik te države, na vandrednoj konferenciji za novinare. Nakon toga, uslijedile su mnogobrojne reakcije.

U FBiH nije bilo dileme o odgovornosti nekadašnjeg komandanta Vojske Republike Srpske (VRS).

Bakir Izetbegović, član Predsjedništva BiH iz reda bošnjačkog naroda, kazao je da je hapšenje Mladića značajno za sve žrtve njegovih zločinačkih pohoda i za budućnost BiH i regiona.

“Pravda je u ovom slučaju prespora, ali ipak neizbježna”, istaknuo je ovaj funkcioner, koji je inače član Stranke demokratske akcije (SDA).

Njegov kolega u Predsjedništvu BiH iz reda hrvatskog naroda, Željko Komšić, rekao je da su “vlasti u Srbiji u svakom trenutku znale gdje se Mladić nalazi”, dok je lider Socijaldemokratske partije (SDP), Zlatko Lagumdžija, pozdravio hapšenje Mladića kao veliki korak ka ispunjenju pravde za žrtve.

Istog mišljenja bio je i Haris Silajdžić, ratni ministar vanjskih poslova BiH i bivši predsjednik Stranke za BiH, ustvrdivši da je hapšenje dobra vijest za porodice žrtava genocida, etničkog čišćenja i drugih zločina.

Fahrudin Radončić, predsjednik Saveza za bolju budućnost (SBB), kazao je da “suočavanje monstuma genocida i srebreničkog koljača Ratka Mladića s pravdom, nažalost, dolazi prekasno i prvenstveno kao posljedica pritiska Europe i interesa Srbije da joj se otvore europska vrata”.

Iz Hrvatske demokratske zajednice (HDZ) BiH je saopćeno da je hapšenje Mladića veliki korak za međunarodnu pravdu, a sličan stav su iznijeli i predsjednici najznačajnijih svjetskih sila, međunarodnih institucija i organizacija.

U RS-u su reakcije bile manje usaglašene.

Političari iz redova Saveza nezavisnih socijaldemokrata (SNSD), vladajuće stranke u RS-u, tumačili su hapšenje kao obavezu da se ispoštuju međunarodne obaveze, ali nisu propuštali da podsjetu da bi suđenje tek trebalo da dokaže da li je Mladić kriv, kao i da treba da se istraže i zločini protiv Srba.

Milorad Dodik, predsjednik RS-a i lider SNSD-a, izjavio je da svi koji su počinili ratne zločine treba da odgovaraju.

“Institucije RS-a nikad nisu stajale niti će stati u odbranu bilo koga ko je počinio ratne zločine, bez obzira na vjersku ili nacionalnu pripadnost”, rekao je on i dodao da se nada da će uskoro za zločine, ovog puta protiv Srba, odgovarati politički funkcioneri i generali Armije BiH (ABiH).

Igor Radojičić, predsjednik Narodne skupštine RS-a, također iz SNSD-a, kazao je: “Očekujemo da će suđenje dati priliku za iznošenje mnogobrojnih činjenica iz prethodnog rata i biti organizovano na pravičan i nepristrasan način.”

I za člana Predsjedništva BiH iz reda srpskog naroda, Nebojšu Radmanovića, također iz SNSD-a, hapšenje Mladića predstavlja ispunjavanje međunarodnih obaveza prema Haškom tribunalu.

“Apelujemo na sve one u BiH koji iz kalkulantskih i bilo kojih drugih razloga onemogućavaju ili ometaju sudsko procesuiranje optuženih za ratne zločine u proteklom ratu protiv pripadnika svih naroda, da to odmah i bezuslovno prestanu”, naveo je Radmanović u zvaničnom saopćenju.

Deset dana nakon hapšenja, Radmanović je rekao za Radio-televiziju RS-a, a što su objavile dnevne novine “Glas Srpske”, da su Srbi u RS-u, a i van nje, emotivno doživjeli hapšenje generala Ratka Mladića, jer ga vide kao vojnika i komandanta svoje vojske.

“Lično, kao čovjek, pripadam svim tim ljudima koji se na takav način osjećaju i doživljavaju hapšenje generala Mladića, ali je politička realnost sasvim drugačija, jer političari ne treba da koriste emocije, s obzirom na to da one nisu saveznik u politici”, kazao je Radmanović.

Petar Đokić, lider Socijalističke partije iz RS-a, ocijenio je da hapšenje generala nije obradovalo nikoga ko se borio za slobodu i odbranu sopstvenog naroda, ali da je Haški sud realnost koja se ne može zanemariti.

Mladen Bosić, predsjednik opozicione Srpske demokratske stranke (SDS) – koja je vodila Srbe u Bosni i Hercegovini u ratnim godinama, i čiji su tadašnji lideri, poput Radovana Karadžića, Biljane Plavšić i Momčila Krajišnika završili u Haagu – nije bio iznenađen hapšenjem jer je, po njegovom mišljenju, “cilj takve politike pokazati spremnost da se ispuni sve što Zapad traži, a zauzvrat srpska strana nije dobila ništa”.

“Svoju spremnost da urade sve što traži Haški tribunal vlasti Srbije dokazale su mnogo ranije – isporučili su kompletno vojno i političko rukovodstvo Srba. Zabrinjava me euforija koja je tim povodom nastala u Sarajevu”, ocijenio je Bosić.

Mladen Blagojević, predsjednik Srpske radikalne stranke “Dr. Vojislav Šešelj”, čiji se lider također nalazi u Haagu, kazao je da su hapšenjem Mladića povrijeđeni srpski radikali i srpski narod.

“Jasno je da će se Mladić u Haškom tribunalu sresti sa nepravdom i da neće imati pošteno suđenje, jer to Tribunal nijednom Srbinu nije priuštio. Mladić u Hagu neće imati priliku da kaže istinu o Srebrenici niti će imati adekvatnu odbranu, jer će mu advokate nametnuti Haški tribunal”, dodao je on.

Tragedije porodica

U reakcijama žrtava koje su objavljene u medijima koji se štampaju u Federaciji uglavnom je navedeno da je hapšenje došlo prekasno jer je Mladić sada bolesni starac, ali nisu krili ni nadu da će poživjeti kako bi dočekao pravdu.

Mediji su najviše intervjuirali preživjele iz Srebrenice, koji su govorili o golgotama što su ih snašle 1995. godine. Također, moglo se pročitati i dosta reakcija žrtava iz Sarajeva, Prijedora, Sanskog Mosta, Foče i ostalih područja u kojima su počinjeni zločini nad Bošnjacima, za koje je optužen Ratko Mladić.

Haris Halilović, rođeni Srebreničanin koji je izgubio više članova porodice 1995., kada je Mladić, na čelu VRS-a umarširao u taj grad, saznao je za vijest o hapšenju na drugoj strani svijeta, u Australiji.

“To ime, to lice, te slike i te zloglasne riječi koje je Mladić izgovorio prije 16 godina predugo su povezane sa tragedijom moje porodice da bi ih ikada mogli povezati sa nečim radosnim – čak i u kontekstu hapšenja tvorca ove planetarne tragedije”, napisao je Haris Halilović za sedmični magazin “Dani” u broju koji je izišao 17. juna 2011. godine.

Srebreničanin Mevludin Orić je jedan od četvorice koji su uspjeli preživjeti strijeljanje što se dogodilo u Orahovcu (općina Zvornik, istočna Bosna) u julu 1995. godine.

“Nakon što je Mladić otišao, počeli su nas strijeljati”, naveo je, između ostalog, Orić za “Dnevni avaz” 4. juna 2011. godine.

Senad Hasanović, predsjednik Upravnog odbora kluba “Jadar” koji igra utakmice na stadionu u Novoj Kasabi (općina Bratunac), kazao je da nije lako igrati na stadionu gdje je počinjen genocid.

“Ovdje je 1995. bio pun stadion ljudi koji su kasnije odvedeni na stratišta i pogubljeni. To nam ostaje u sjećanju i to nikad nećemo zaboraviti. Pokušavat ćemo to prenijeti na mlađe, da i oni ne zaborave”, izjavio je on u dnevnim novinama “Oslobođenje” 6. juna 2011. godine.

Novinari medija koji imaju sjedište u federalnom entitetu su u većini slučajeva, zajedno sa žrtvama, pratili izjašnjenje ili početak suđenja optuženom, koje je počelo 16. maja 2012. godine.

“Tribunalu u Haagu poručujemo da suđenje Ratku Mladiću treba biti pravedno, brzo i učinkovito, da bi sve žrtve rata dočekale presudu”, izjavio je Fikret Grabovica, predsjednik Udruženja “Roditelji ubijene djece opkoljenog Sarajeva” u “Dnevnom listu” 4. jula 2011. godine.

Prijedorčanka Jasmina Mujkanović, koja je izgubila oca u logoru Omarska, prisutvovala je početku suđenja Mladiću.

“Drago mi je da ga vidim tamo, na optuženičkoj stolici. Njemu danas nije teško kao svima nama, ali vidim da mu nije ni lako. Drago mi je što sam danas ovdje i što me vidio, kao i sve nas koji smo preživjeli”, izjavila je Jasmina Mujkanović za sedmične novine “Slobodna Bosna” 17. maja 2012. godine.

U “Dnevnom avazu” su iznesene reakcije žrtava sa skupa koji je održan u Sarajevu povodom ročišta na kojem se pojavio Mladić.

“Krvnik se smijao i kada je ubijao našu djecu... Tako ti i treba, kasapine... Zašto jasno ne prizna da je kriv? Naučio je biti jak sa vojskom i oružjem, zašto sad nije hrabar?” – to su samo neki su od uzvika koje su žrtve uputile sa skupa u centru Sarajeva, a što je “Dnevni avaz” objavio 5. jula 2011. godine.

Ovakve ili slične izjave u printanim medijima iz RS-a svedene su na minimum ili ih uopšte nema. Više pažnje posvećeno je problemima imenovanja advokatskog tima, priprema za odbranu, uslovima za suđenje i slično.

U izdanju od 13. jula 2011. sedmičnog magazina "Reporter", koji ima sjedište u RS-u, analizira se kako bi se mogao braniti Mladić i ko bi mu mogli biti advokati.

"Za sada je najizvjesnije da se Mladić neće braniti sam jer mu zdravstveno stanje to ne dozvoljava. Dalje, kako se moglo primijetiti prilikom njegovog posljednjeg boravka u haškoj sudnici, sudije mu nisu nimalo naklonjene, a ni samog Mladića, izgleda, nije teško isprovocirati, čak ni sa galerije, gdje su sjedili predstavnici nekoliko udruženja žrtava srebreničkih Bošnjaka."

U printanim medijima u RS-u prostor je također dat nekadašnjim saradnicima i prijateljima uhapšenog generala, koji vjeruju u njegovu nevinost.

Milovan Milutinović, koji je bio načelnik Informativne službe Glavnog štaba VRS-a od 1992. do 1996., kazao je za "Reporter" koji je izašao 1. juna 2011. godine:

"Nikad nisam bio u prilici da vidim Mladića da je neku ključnu odluku donio bez širokih konsultacija. (...) Kad je otišao do Radoslava Krstića rekao je otprilike: 'Jebaću nanu onom ko mi ukalja obraz, budite srpski vitezovi, po-kažite se dostojanstveno prema muslimanskoj nejači.' Ako to neko obeća na zvaničnom skupu pred komandantom UNPROFOR-a, a zatim ode kod svojih komandanata i ponovi takav stav, onda mogu da kažem da taj čovjek nije učestvovao u zločinima, nije ih naredio, nije ni razmišljao o njima."

Rajko Petrov Nogo, srpski pjesnik i esejista, izjavio je za "Nezavisne novine" 6. juna 2011. godine:

"Hapšenje je, čini mi se bila poenta višedecenijskog ponižavanja Srba. To je poniženje cijele nacije. (...) Tu su napravljene planetarne inverzije da su krvnici žrtve, a žrtve krvnici. Tako oklevetnom narodu koji, pak, koliko-toliko, drži do sebe i svoje slobode, treba javno i jasno kazati – da smo svjesni da nam nikada neće oprostiti zločine koje su nad nama počinili, a to je, priznat ćete, psihijatrijska, a ne politička stvar."

Ono što je bilo zajedničko svim medijima u BiH jeste senzacionalističko interesovanje za zdravstveno stanje generala, za kojeg se pisalo da boluje od različitih bolesti, od vode u plućima i tumora limfnih žlijezda do posljedica moždanog udara.

Izveštavajući o hapšenju Ratka Mladića, kao i o sudskom postupku pred Tribunalom, mediji u BiH su još jedanput pokazali koliko su duboke etničke podjele u društvu, a ožiljci rata još svježiji. Politički predstavnici naroda koji su nekada bili u sukobu, možda ne koriste govor mržnje kao ranih devedestih, ali su njihova viđenja zajedničke prošlosti i dalje podijeljena.

Optužnica mijenjana četiri puta

Ratko Mladića, bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS-a, Tužilaštvo Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ/ICTY) optužilo je 1995. za genocid, zločine protiv čovječnosti, kršenje zakona i običaja ratovanja u BiH, te uzimanje međunarodnog osoblja za taoce od 1992. do 1995. godine.

Optužnica protiv Mladića je mijenjana četiri puta. Zadnjim izmijenama iz decembra 2011. broj zločina je ograničen na 106, umjesto ranijih 186 zločina. Ograničen je i broj opština u kojima su počinjeni zločini na 15, umjesto 23.

Zbog remećenja mira u sudnici, Mladić je izbačen sa ročišta kada se trebao izjasniti o krivici, pa je sudija Alphons Orié konstatovao da se izjašnjava da nije kriv. Suđenje Mladiću započelo je 16. maja 2012. godine.

Čovjek koji ni mrava ne bi zgazio

“Divan čovjek, prirodna inteligencija, najbolji đak i polaznik vojne akademije, čovjek koji ni mrava ne bi zgazio, srpski heroj, častan vojnik, zaštitnik muslimana”, ovako su mještani sela Božanovići kod Kalinovika opisali Mladića.” (“Nezavisne novine”, 28. i 29. maj 2011.)

Niko ne glumi kao Ratko Mladić

Profil Ratka Mladića: “Zločinac voli pozornost i želi ostaviti utisak ko je glavni. Dobro zna mentalitet ljudi i igra na činjenicu da smo mi merhametli i prema zlikovcu. Ne želi ostaviti utisak jadnika. Misli da je sve radio po zakonu. On je neko ko želi da ubija.” (“Dnevni avaz”, 4. juni 2011.)

Nula od čovjeka

Žrtva iz Srebrenice: “On je ustvari takav, nula od čovjeka. Njega je Bog kaznio, ali ga još uvijek nije kaznio dovoljno. Njemu treba biti kazna da nikada ne umre. Želim da ga stigne svaka kletva, i bosanska i srpska i hrvatska, jer smo tokom opsade Srebrenice tri godine svi mi u gradu gifuli od njegovih granata. A to se polako zaboravlja.” (“Slobodna Bosna”, 27. maj 2011.)

Ratko Mladić i srpska medijska estrada

Trivijalno izveštavanje o hapšenju i početku suđenja Ratku Mladiću testament je nespremnosti države da se suoči sa prošlošću

Piše: Marija Ristić iz Beograda

Ovo je gigantski korak Srbije ka Evropskoj uniji! Jagode i Tolstoj za Mladića! Doživeo tri srčana udara! Tako su zvučali tabloidni naslovi srpskih medija kada je u maju 2011. godine uhapšen bivši general Vojske Republike Srpske (VRS) Ratko Mladić.

Stupce novina punili su izveštaji iz sela Lazarevac u Vojvodini, u kojem je uhapšen, reakcije meštana, spekulacije ko je prvi doznao za hapšenje, kao i šta je Mladić govorio u Specijalnom sudu dok je iščekivao prebacivanje u Haški tribunal. Žrtve su, međutim, ostale u senci, a izostale su ozbiljne analize zločina zbog kojih je Mladić optužen pred Tribunalom u Hagu.

U istom tonu nastavljeno je izveštavanje tokom početka suđenja u maju 2012. Fokus je ovog puta bio na tome ko su mu komšije u Haškom tribunalu i da li se tamo dobro brinu o njegovom zdravlju.

Među medijskim analitičarima podeljena su mišljenja oko toga zašto su srpski mediji pristupili ovim događajima tabloidno, tretirajući Mladića kao estradnu zvezdu. Dok neki to objašnjavaju pukom željom da se dosegnu visoki tiraži, drugi smatraju da su mediji bili samo refleksija društva, nespremnog da se suoči sa prošlošću, budući da se skoro nigde nije mogla pročitati optužnica.

Optužnicu je još 25. jula 1995. godine podigao Haški tribunal, a tereti ga za genocid, progon, istrebljenje, ubistvo, deportacije, nečovečna dela, terorisanje, protivpravne napade i uzimanje talaca tokom rata u Bosni i Hercegovini tokom devedesetih.

Fokusrajući se na trivijalno, mediji su ipak pokazali da je aura oko Ratka Mladića, kao srpskog ratnog heroja, znatno izbledela, te da je zamenjena političkim pragmatizmom i zabavom za šire narodne mase.

Iako je u potpunosti izostala debata o moralnoj odgovornosti države da izruči osobu optuženu za najteže zločine, nije bilo demonstracija građana, kao kada je u julu 2008. godine uhapšen nekadašnji predsednik Republike Srpske (RS) Radovan Karadžić. Za srpske političare, čije su izjave mediji prenosili,

hapšenje Mladića značilo je samo jedno: Srbija je otklonila važnu prepreku na svom putu ka Evropskoj uniji (EU).

Naime, Mladićevo izručenje Tribunalu u Hagu, zajedno sa hapšenjem bivšeg lidera Srba u Hrvatskoj, Gorana Hadžića, bio je formalni uslov EU da se nastavi pridruživanje Srbije, a eventualno dobije i status kandidata, što se desilo u martu 2012. godine.

Skrivanje u Srbiji

Pronalazak najtražnijeg begunca Tribunalu u Hagu samo stotinu kilometara od srpske prestonice okončao je spekulacije gde se Mladić sakrivao punih 16 godina. Iako su srpske vlasti u bezbroj navrata tvrdile da se on ne nalazi u Srbiji, njegovim hapšenjem pokazalo se da je sigurno utočište za Mladića bila zemlja u kojoj se navodno najviše tragalo za njim.

Sudski procesi u Srbiji protiv njegovih jataka, koji su počeli 2009. godine i još uvek traju, pokazali su da se Mladić, dve godine nakon potpisivanja Dejtonskog sporazuma preselio iz RS-a u Beograd, zajedno sa grupom visokih oficira VRS-a.

Te godine je, na zahtev tadašnjeg predsednika Jugoslavije, Slobodana Miloševića, a ukazom generala Vojske Jugoslavije Momčila Perišića formiran takozvani 30. kadrovski centar, uglavnom sačinjen od bivših pripadnika vojske bosanskih Srba. Osnovni zadatak ove jedinice bio je da se brine o bezbednosti tadašnjeg pukovnika Vojske Jugoslavije, Ratka Mladića.

Mladić se slobodno šetao Beogradom sve do aprila 2002. godine, kada je Skupština Srbije usvojila Zakon o saradnji sa Haškim Tribunalom. Prema informacijama Tužilaštva za ratne zločine Republike Srbije, Mladić se u Beogradu krio na više različitih lokacija sve do 2006. godine, kada mu se potpu- no gubi trag.

Nakon brojnih pokušaja da se Mladić uhapsi i nakon nekoliko javnih upozorenja glavnog Haškog tužioca Serža Bramerca da se najtraženi begunac nalazi u Srbiji, srpske bezbednosne službe izvele su akciju hapšenja 26. maja 2011. godine.

Vest su prvo preneli hrvatski mediji, pa onda i srpski, a konačnu potvrdu da je Mladić uhapšen građani Srbije dobili su oko podneva istog dana od tadašnjeg predsednika Srbije Borisa Tadića.

Sve do tog trenutka, vlasti, ali i glavni tužilac za ratne zločine, Vladimir Vukčević, tvrdili su da se Mladić ne nalazi u Srbiji, uveravajući i domaću i inostranu javnost da su pritisci i upozorenja njihovih kolega iz Haga da se Mladić nalazi u Srbiji neosnovani.

Srpski mediji nisu ponudili do danas objašnjenje na koji način je, i uz čiju pomoć, Mladić uspeo da ostane daleko od očiju javnosti, u godinama uoči hapšenja. Novinari nedeljnika "Vreme" su jedini koji su se upitali kako je Ratko Mladić, s obzirom da je bio bolestan, uspevao da bolesti drži pod kontrolom, a u tajnosti.

"Ako je hipertenzijačar, kako je dolazio do lekova? Ako je imao više moždanih udara, kako to da nije bio u bolnici ili na rehabilitaciji? Ako je pretrpeo tri

moždana udara, kako to da je radio na gradilištima kopajući puteve za cevi? Ako je bubrežni bolesnik, da li je imao napade koji su zahtevali hitne medicinske intervencije? Ako je Ratko Mladić zaista bolestan kao što se priča, ko mu je pomagao da stvari drži pod kontrolom?"

Karta za Evropu

Visoki zvaničnici prilikom poseta Srbiji jasno su isticali da Srbija može očekivati status kandidata tek kada se Mladić i Goran Hadžić nađu iza rešetaka. Otuda euforija zbog približavanja Evropi koja je kada je Mladić uhapšen i isporučen obojila sve rekcije vladajuće elite i srpskih analitičara, što se prelilo na medije. Usamljeni su ostali glasovi boraca za ljudska prava koji su opominjali da bi u fokusu trebalo da se nađu optužnica, zločini i žrtve.

Prva reakcija predsednika Borisa Tadića bila je da je sada Srbiji put ka EU konačno otvoren.

"Otvorili smo vrata prema dobijanju statusa kandidata, otpočinjanju pregovora i na kraju članstvu u EU. Niko više u svetu nema dilemu da saradjujemo punim kapacitetom sa Haškim tribunalom", rekao je tada Boris Tadić. "Samo tražim od EU da ispuni svoj deo. Mi smo svoj deo ispunili i nastavićemo to da radimo", dodao je Tadić prilikom svog prvog obraćanja javnosti nakon Mladićevog hapšenja.

U sličnom tonu nastavio je i Vuk Drašković, nekadašnji lider anti-Miloševićevskih protesta i predsednik Srpskog pokreta obnove:

"Hapšenje Ratka Mladića je oslobađanje Srbije. Time se širom otvaraju vrata evropskoj i demokratskoj budućnosti naše države i naroda. Istovremeno se zatvaraju vrata političkom usponu retrogradnih snaga, koje su već uveliko vraćale Srbiju unazad, u tragične devedesete godine", rekao je Drašković za "Večernje Novosti", dva dana nakon Mladićevog hapšenja.

Za Dejana Vuka Stankovića, političkog analitičara, hapšenje je "pozitivan korak za priključivanje Srbije u EU. Potrebno je još i da se postigne određeni dogovor na relaciji Beograd-Priština, ali i da se nesmanjenom brzinom radi na reformama u Srbiji", pisale su "Večernje Novosti" 27. maja.

"Ne sumnjam da će Srbija uskoro dobiti kandidaturu i datum početka pregovora. Sigurno je da će gospodin Bramerc morati da piše novi izveštaj", kazala je Sonja Liht, predsednica Fonda za političku izuzetnost za isti dnevni list.

U autorskom tekstu objavljenom 27. maja glavni urednik "Politike", Dragan Bujošević, ne osvrće se na zločine koji se Mladiću pripisuju, već smatra da je hapšenje Mladića moralni zalog Srbije da nešto sada traži za uzvrat.

"Sa moralnim kreditom hapšenja Ratka Mladića i Radovana Karadžića Srbija ima pravo da pogleda u bilo čije oči i da traži da se istraže zločini protiv Srba počinjeni u svim ratovima iz devedesetih godina. Srbija je sa hapšenjem Mladića još jednom potvrdila da ima pravo da postavi pitanje Dobrovoljačke, 'Oluje', 'Žute kuće'", napisao je Bujošević.

Tadašnji lider najjače opozicione Srpske napredne stranke, a sadašnji predsednik Srbije Tomislav Nikolić, bio je iznenađen hapšenjem:

“Potpuno sam iznenađen hapšenjem Ratka Mladića. Nije vreme za stranačke reakcije, nego za reakcije naroda i države... Reč je o čoveku kojeg traži Haški tribunal zbog ratnih zločina, ali u Srbiji nikada nisu uspeli da nam ga predstave kao zločinca i zlikovca”, kazao je Nikolić medijima odmah nakon hapšenja Mladića.

Potpredsenik Demokratske stranke Dragan Šutanovac na to je odgovorio Nikoliću da svojim “iznenađenjem” da je Mladić uhapšen “najjasnije pokazuje da, iako je promenio retoriku, zapravo nikada nije napustio ideologiju radikalne stranke i svog mentora Vojislava Šešelja”.

Osvrćući se na izveštavanje medija, Nataša Kandić, direktorka nevladine organizacije Fond za humanitarno pravo, rekla je da nedostaje smisljena i ozbiljna debata povodom onoga što se pred Tribunalom dešava.

“Međutim ono što je važno, kada poredimo sa situacijom kada je Karadžić uhapšen, jeste da nismo imali demonstracije. Posle toliko vremena, ljudima jednostavno nije stalo, zasićeni su, više ih ne zanima Mladić”, objasnila je ona.

Trka za ekskluzivom

Dragan Ilić, medijski kritičar, komentarišući hapšenje Mladića, kazao je da su se mediji sve vreme utrkiivali ko ima bolji “neimenovani” izvor, ko će se pre dokopati kuće Mladića, “snimiti avliju, komšije, dolazak u Specijalni sud ili članove porodice”.

“Uvodnu špicu je pročitao predsednik na vanrednoj konferenciji za novinare, a onda je nastao cirkus. Urgentna informacija o tome da je Mladić popio lek. Lista zahteva koja sadrži knjige ruskih klasika, jagode, televizor i psihijatrijsku ekspertizu Slavice Đukić-Dejanović... Primat je dobila tolika količina trivijalnih tema i detalja, da je napetost postala potpuno estradna”, rekao je on.

Profesor Fakulteta političkih nauka u Beogradu, Rade Veljanovski, naveo je da su se mediji ponašali identično kao i kada je usledilo hapšenje Radovana Karadžića u julu 2008. godine.

“Umesto da fokus bude na onom što je Mladić radio tokom devedesetih i za šta je optužen, mediji su se fokusirali na informacije kao što je njegov izgled ili zdravlje”, kazao je Veljanovski.

On je dodao da je jedan od glavnih razloga senzacionalističkog pristupa potreba medija da se povećaju tiraži i zaradi novac.

U prilog tome govori i činjenica da se u dnevnom listu “Blic”, dan nakog hapšenja Mladića, našla i vest da je ovaj dnevnik prethodnog dana prodao celokupan svoj tiraž u rekordnom vremenu.

Izručenje Mladića dovodilo se u vezu sa skoro svim sem sa odgovornošću države za zločine počinjene u BiH. U jednom od tekstova tabloid “Kurir” hapšenje Mladića dovodi u vezu sa porastom akcija na Beogradskoj berzi.

“Brokери skok vrednosti akcija NIS (Naftna industrija Srbije) povezuju s hapšenjem generala. Savetuju građane da ih ne prodaju jer će uskoro vredeti još više”, naveo je list u tekstu od 29. maja.

Tradicionalna podela na takozvanu ozbiljnu i žutu štampu skoro je potpuno izbledela, što se može zaključiti iz analize pisanja tabloida "Blic" i ozbiljnog dnevnog lista "Politika".

U "Blicu" se hapšenje Mladića poredilo sa akcijom američkih bezbednosnih snaga kada je ubijen Osama Bin Laden.

"Bezbednosno-informativna agencija (BIA) je akciju hapšenja Ratka Mladića, najtraženijeg haškog optuženika, izvela po sličnom principu koji su američke snage bezbednosti početkom maja primenile prilikom upada u sklonište vođe Al Kaide Osame bin Ladena", piše "Blic", pozivajući se na izvore u službi državne bezbednosti, BIA-e.

Budući da policija nije saopštila detalje hapšenja Ratka Mladića, to je ostavilo prostora medijima da spekuliraju kako se hapšenje i dogodilo. "Blic" tako piše da je "ratni vođa Srba dočekaio BIA-u sirom i pršutom", da se nije opirao hapšenju i da je sa policajcima pio domaću rakiju "da se okrepe pa da krenu".

Da se dobije "ekskluziva" novinari "Blica" pozvali su i Radovana Karadžića, koji je poručio da mu je "jako žao i da očekuje da će saradivati kako bi se otkrila istina o onome što se dogodilo u Bosni".

Pod naslovom "Ogorčeni smo što se Srbi raduju", pomenuti list donosi reportažu iz Mladićevog rodnog mesta u Bosni i Hercegovini, gde se za sagovornike uzimaju Mladićevi rođaci i prenose njihovi citati, kao naprimer: "Sve sam od izdajnika srpskog naroda očekivao, pa i ovo, nažalost".

S druge strane, "Blic" je bila jedna od retkih novina u kojima je mesto pro-našla i reportaža iz Srebrenice, grada u istočnoj Bosni, u kojem je u julu 1995. godine ubijeno više od 7000 Bošnjaka, tokom vojne operacije kojom je komandovao Mladić.

Zdravlje optuženika Haškog tribunala postalo je važnije od optužnice ili reago-ovanja žrtava.

Kao izvor citiraju se mahom anonimni izvori, "bliski istrazi", pa tako "Blic" u jednom od svojih brojnih tekstova o Mladićevom zdravlju piše da "zbog posledica šloga Mladić ne može da pomera ruku, da je oronuo, smršao i da se jedva kreće. Prema rečima našeg sagovornika, Mladić ima i probleme s bubrežima".

Tekstovi sličnog, tabloidnog, karaktera, mogli su se naći i u "Politici", naj-starijem dnevnom listu u Srbiji, koji se smatra ozbiljnom novinom. U tekstu naslovljenom "Živeo u memljivoj sobi, nije palio svetlo", "Politika" opisuje kako je Mladić živeo pre hapšenja. List iznosi nove bizarne detalje, kao što je izgled kuće i kapije u kojoj se skrivao. "Kapija na kući koja je pravljena 1965. godine, uvek je, kažu, bila zaključana", piše "Politika".

Novinari "Politike" objavljuju i šta je Mladić doručkovao, kao i da je nepo-sredno pre hapšenja "pekao picu, koja je bila malo debela".

"Za doručak je jeo maslac i džem, za ručak oslić i pire krompir, a za večeru piletinu s barenim povrćem. Sve mu je to propisao lekar nutricionista", nave-deno je u jednom od tekstova.

Nataša Kandić je kazala da nije bilo preciznih informacija o hapšenju, što je ostavilo prostora medijima da nagađaju kako se samo hapšenje odigralo.

“Mediji su pisali šta je jeo, kako je izgledao, šta je rekao... A interesantno je da niko nije objavio optužnicu protiv Mladića. Niti su pisali o tome šta je u optužnici, koji su zločini u pitanju. Isti je slučaj bio kada je Karadžić bio uhapšen”, rekla je Kandić.

Kandić, međutim za senzacionalističko i trivijom obojeno izveštavanje medija, delom krivi i srpsko Tužilaštvo za ratne zločine.

“Bila sam jako ljuta na Tužilaštvo i na portparola Tužilaštva Brunu Vekarića, koji je davao mnoge besmislene i nesmotrene izjave o tome šta je Mladić rekao kada su se susreli, šta je tražio, kako je izgledao”, istaknula je Kandić.

Naprimera, Vekarić je izjavio za dnevni list “Večernje Novosti” 27. maja prošle godine: “Mladić liči na sebe, samo što je malo mršaviji. Kao i devedesetih godina, imao je potrebu da široko priča o svemu. Zastupao je svoje poznate stavove i često je bio neposredan prema meni. Kada smo završili neformalan deo razgovora, pitao sam ga da li je gledao televiziju, a on je rekao da jeste. Čak je prokomentarisao nastupe tužioca Vladimira Vukčevića. To mi je bilo interesantno.”

Narednog dana, “Novosti” nastavljaju da pišu o odnosu Vekarića i Mladića: “Tako je, u neformalnom ćaskanju, zatražio da poseti grob ćerke Ane. Nije mu odgovoreno. Zamolio je i da mu neko donese jagode u ćeliju. Vekarić je rekao da će to učiniti on lično. Nešto kasnije, ratni komandant bosanskih Srba rekao je da bi voleo i televiziju da gleda, a Vekarić je ponudio da mu pozajmi svoj prijemnik iz kancelarije.”

Analitički tekstovi o slučaju Mladić mogli su se pročitati samo u dnevnom listu “Danas” i u nedeljniku “Vreme”. Ovi mediji su imali kritičke osvrte na medijsko praćenje hapšenja, reakcije relevantnih međunarodnih i domaćih eksperata.

U jednoj od svojih kolumni objavljenoj neposredno nakon Mladićevog hapšenja, Miloš Vasić, novinar “Vremena”, kazao je da je ključno pitanje u vezi sa pričom oko Mladića, pitanje zašto im je, svima njima, “novoj i staroj” vlasti, bezbednosnim strukturama, i onima koji su ga skrivali, Mladić bio toliko važan.

“Kako danas vidimo, morali su da na mitološkom nivou spasu i očuvaju bankrotirani projekt Miloševića i njegovih fašističkih pomagača”, zaključio je Vasić.

Reality show

Od tog famoznog četvrtka, kako otvorimo svoje oči, suočavamo se s jednom te istom slikom, slikom generala koji je optužen za ratne zločine, genocid... Neverovatna prisutnost medija u njegovom životu od četvrtka (a i ranije) stvara nama običnim smrtnicima, gledaocima, osećaj da u svakom trenutku znamo šta radi dotični optuženik, da li jede, šta jede (čuvene jagode), da li je simpatičan, koji program na TV-u gleda, ko mu dolazi u posetu, kome ide u posetu, da li čita ruske klasike i do koje stranice je stigao...

Na šta vam to liči? Pa naravno na reality show... Bilo bi dobro kada bi mogli putem kamera, koje ga zasigurno prate 24 časa dnevno, da imamo uživo uključjenja, kao i preglede jučerašnjeg dana – gde su najzanimljiviji delovi dana, a posle ponoći necenzurisani delovi gde bismo mogli da vidimo kako Mladića recimo propituje Bruno Vekarić, a Mladić govori koliko i koga mrzi..."

"BLIC", 2. juni 2011., Kolumna medijskog kritičara pod pseudonimom Xavier

Naslovi u tabloidu "Kurir"

Hrvati prisluškivali Bramerca! Svaka čast, našli ste me! Sahranite me pored ćerke! Mladić se svađa sa televizorom! Mladić me spasao smrti! Sloba vam je kriv za sve! Šešelj: Ratko reci šta treba! Srbija gleda EU u oči. Šta bre više hoće od nas?

Mladićev jelovnik

Ovo je juče jeo. Po preporukama doktora, sve neslano:

Doručak: jaje, topljeni sir i čaj

Ručak: supa, grašak i pileće meso

Večera: piletina s krompirom

"Kurir", 30. maj 2011.

Hrvatska: Gorak okus nekažnjelog zločina

Usprkos oslobađanju generala Gotovine i Markača, propust da se optužnica protiv Ratka Mladića proširi zločinima počinjenim u Hrvatskoj, ostavila je mrlju na ugledu Haškog suda

Piše: Boris Pavelić

Međunarodni sud za ratne zločine u Haagu propustio je optužiti Ratka Mladića za ratne zločine počinjene u Hrvatskoj, fokusirajući se isključivo na ratne događaje u BiH, što je dodatno narušilo ugled ovog suda u hrvatskoj javnosti.

Kada je Haški sud u studenom 2012. – na iznenađenje mnogih – oslobodio dva hrvatska generala, Antu Gotovinu i Mladena Markača, njegova reputacija u očima Hrvata djelomično je poboljšana. U prvoj sudskoj instanci, u travnju 2011., Gotovina je bio osuđen na 24, a Markač na 18 godina zatvora, pa je dramatični zaokret u Hrvatskoj dočekan euforičnom reakcijom.

Međutim, kada je riječ o Ratku Mladiću, Hrvati su očekivali da će Haag, nakon njegovog hapšenja, proširiti optužnicu zločinima počinjenim u Hrvatskoj, naročito masovnim ubojstvom u selu Škabrnja, u kojem su 1991. godine ubijena 84 civilna i ratna zarobljenika.

Po broju ubijenih, to je drugi najveći zločin srpskih snaga u ratu u Hrvatskoj, poslije ubojstva više od 200 zarobljenika na Ovčari nedaleko od Vukovara 20. studenog 1991. godine.

Započeti sudski postupci protiv Mladića u Hrvatskoj, za ovaj i još neke slučajeve, nikada nisu dobili sudski epilog, jer je Hrvatska, na zahtjev međunarodne zajednice, kada je počela prilagođavati 2000. svoje pravosuđe Europskoj uniji (EU), obustavila suđenja za ratne zločine u odsutnosti, pa se vjerovalo da je Haški sud preuzeo teret i moralnu obavezu za suđenje Ratku Mladiću.

Zato su hrvatska javnost i vlast reagirali valom nezadovoljstva nakon što je 1. lipnja 2011. godine glavni tužitelj Serge Brammertz potvrdio da tužilaštvo tog suda ne namjerava proširivati optužnicu protiv Ratka Mladića.

Političke stranke su se međusobno optuživale, dok su ratne žrtve cijelu političku klasu optužile za nesposobnost i zanemarivanje patnji žrtava Mladićevih napada.

“Žalosno je da Ratko Mladić ne bude osuđen i da u optužnici uopće ne bude Hrvatska”, izjavio je 16. svibnja 2012. godine, samo dan poslije početka suđenja Mladiću, Marko Miljanić, ratni zapovjednik obrane Škabrnje.

Osumnjičen za najteže zločine

Ime Ratka Mladića vezuje se uz najteže ratne zločine srpskih snaga i Jugoslovenske narodne armije (JNA) u južnoj i središnjoj Hrvatskoj 1991. i 1992. godine.

Haški optuženik je od lipnja 1991. do 12. svibnja 1992. zapovijedao 9. korpusom JNA u Kninu, političkom središtu pobune hrvatskih Srba protiv vlasti u Zagrebu.

U tom su razdoblju vođene najteže borbe hrvatskih i srpskih snaga tokom cijeloga rata u Hrvatskoj, koji je trajao od polovine 1991. do početka kolovoza 1995. godine.

Prema podacima Državnog odvjetništva Hrvatske (DORH), Okružni sud u Šibeniku osudio je u srpnju 1992. Ratka Mladića i još šest osoba za ratne zločine počinjene na području dalmatinskog grada Šibenika, te Knina i Sinja, gradova u zaleđu Šibenika i Splita.

Mladić je tom presudom u odsutnosti osuđen na 20 godina zatvora “zbog napada na mjesto Kijevo te okolna sela u kolovozu 1991., Sinj i okolna mjesta od kolovoza do studenog 1991., Vrliku u kolovozu 1991., Maljkovo, Potravlje, Šatrić, Dabar u rujnu 1991., Sinj u prosincu i listopadu 1991. i područje Šibenika u rujnu 1991. godine”, navelo je Državno odvjetništvo u službenom saopćenju.

Tri godine kasnije, u prosincu 1995., Županijsko državno odvjetništvo u Splitu u odsutnosti je optužilo Mladića i još tri osobe zbog pokušaja miniranja hidroelektrane Peruča nedaleko od Sinja.

Optužnica ih tereti “da su od rujna 1991. do siječnja 1993. isplanirali i u siječnju 1993. godine organizirali rušenje brane i hidroelektrane Peruča, s ciljem potpunog potapanja civilnih i gospodarskih objekata, te time i ugrožavanja nastanjenih stanovnika nizvodno od brane i rijeke Cetine u Sinju, Trilju i Omišu”.

JNA je 1991. i 1992. postavila eksploziv u temelje brane akumulacijskog jezera i hidroelektrane Peruča, te ga aktivirala u siječnju 1993. godine.

Brana je teško oštećena, ali ne i srušena. Akumulacijsko jezero Peruča stoga se nije izlilo, pa je izbjegnuta katastrofa naselja nizvodno od hidroelektrane.

Optužnica za miniranje brane Peruča nikada nije rezultirala sudskom presudom protiv Ratka Mladića jer je Hrvatska u međuvremenu prestala suditi za ratne zločine u odsutnosti.

Škabrnju su srpske snage i JNA, pod Mladićevim zapovjedništvom, osvojile 18. studenog 1991., te ubile 58 civila hrvatske nacionalnosti i 26 pripadnika hrvatskih snaga.

Hrvatsko pravosuđe je za taj zločin 1994. podnijelo optužnice protiv 26 osoba. Dvije od njih – neposredni sudionici Zorana Banić i Jovan Badžoka –

uhapšene su i odslužile zatvorske kazne, a ostale su osuđene u odsutnosti. Zorana Banić je uhapšena 2001. u Švicarskoj i osuđena na četiri godine zatvora, a Jovan Badžoka je uhapšen 1995. i osuđen na deset godina zatvora.

No, najviši zapovjednici napada na Škabrnju nikada nisu procesuirani.

U veljači 2005., Županijsko državno odvjetništvo u Zadru podnijelo je protiv Ratka Mladića dva istražna zahtjeva, pridružujući ih istrazi iz 1991. zbog ubojstva više desetaka civila i vojnika u Škabrnji u zaleđu Zadra, te za artijerijske napade na Zadar i okolna mjesta.

Ta istraga nije urodila optužnicom protiv Mladića, djelomice i zbog odluke hrvatskog pravosuđa, a na zahtjev međunarodne zajednice da za ratne zločine prekine suđenja u odsutnosti.

Zbog prekida suđenja u odsutnosti, očekivalo se da će Mladićevu odgovornost za zločin počinjen u Škabrnji procesuirati Haški sud, pa je DORH Haagu dostavio preslike spisa još 2003. pozivom na broj T04/HRV - 0504 putem Ureda za suradnju s Međunarodnim sudom i međunarodnim kaznenim sudovima hrvatske Vlade.

Optimizam zbog nepreciznog izvještaja

Optimizam da će Haški sud Mladiću suditi i za događaje u Hrvatskoj podgrija li su hrvatski mediji u svibnju 2011. godine.

Na dan Mladićevog hapšenja, 26. svibnja 2011., glavni tužitelj Haškog suda Serge Brammertz na hrvatskom otočju Brijuni sudjelovao je na redovnoj godišnjoj konferenciji državnih odvjetnika iz bivše Jugoslavije.

Dan kasnije, u hrvatskim novinama objavljeni su naslovi kojima se izrijekom tvrdi kako će "Haag Mladića optužiti i za zločine počinjene u Hrvatskoj".

Takvi su naslovi posljedica jednog pasusa izvještaja Hrvatske izvještajne novinske agencije (HINA) o sastanku na Brijunima, koji glasi: "Moj ured je prije nekoliko mjeseci uručio amandman za proširenje optužnice sucima na uvid, sada čekamo završetak istrage u Beogradu, a kada Mladić bude u Haagu svakako ćemo razmotriti mogućnost proširenja optužnice", izjavio je Brammertz na pitanje novinara razmatra li ICTY mogućnost proširenja optužnice protiv Mladića i na ratne zločine počinjene u Hrvatskoj, gdje je bio zapovjednik 9. korpusa JNA u Kninu.

Na temelju tog pasusa, u hrvatskoj javnosti se proširilo uvjerenje da će Ratko Mladić odgovarati i za zločine počinjene u Hrvatskoj, a najavu su pozdravili i najviši dužnosnici hrvatske vlasti.

Dva dana nakon Brammertzove izjave na Brijunima, 28. lipnja, kako su izvijestili hrvatski mediji, predsjednica hrvatske Vlade Jadranka Kosor "pozdravila je najavu glavnog haškog tužitelja Sergeja Brammertza o proširenju optužnice protiv Ratka Mladića i na zločine počinjene u Hrvatskoj kazavši da je to dobro i da će i Hrvatska to tražiti".

"To je i naš zahtjev. Mi ćemo i poduzeti neke korake u vezi s tim i zaista očekujemo da se to dogodi", rekla je premijerka.

Predsjednik Republike Ivo Josipović, koji je tih dana boravio izvan Hrvatske, na novinarsko pitanje također je izrazio nadu da će Mladić biti optužen i za zločine izvršene u Hrvatskoj.

“Sasvim sigurno bi bilo primjereno da se ispita Mladićeva odgovornost i za zločine počinjene u Hrvatskoj. Sjetimo se samo strašnog zločina u Škabrnji. Mislim da će za to biti dobre volje i na strani tužitelja”, odgovorio je novinarima Josipović.

No samo dva dana kasnije, a četiri nakon što je Mladić uhićen u Srbiji, 1. lipnja 2011. godine, Brammertz je opovrgnuo ta hrvatska očekivanja.

On je u Haagu održao konferenciju za novinare, na kojoj je objavio da je optuženik prebačen u pritvor i najavio prvo pojavljivanje Ratka Mladića pred haškim sucima.

Kako je izvijestila HINA, Brammertz je na novinarsko pitanje odgovorio kako “njegov ured ne namjerava proširiti optužnicu protiv Mladića na zločine u Hrvatskoj, uključujući i pokolj u Škabrnji”.

Ta njegova izjava u Hrvatskoj je odjeknula kao “hladan tuš” jer je izravno proturječila očekivanju stvorenom u prvim danima nakon Mladićeva uhićenja.

Žrtve: Haag i političari krivi

Ljutnja i nezadovoljstvo hrvatske javnosti dali su priliku političarima da dodatno potkopaju ugled Haškog suda.

U tome su prednjačili političari Hrvatske demokratske zajednice (HDZ), stranke koja je Hrvatskom vladala tokom rata i u čijem su mandatu s hrvatske strane počinjeni ratni zločini koje je procesuirao Haški sud.

Ivan Jarnjak, ratni ministar unutrašnjih poslova i potpredsjednik HDZ-a, tadašnje vladajuće stranke u Hrvatskoj, ustvrdio je kako će suđenje Mladiću u Haagu biti “nepotpuno” ne proširi li se optužnica i na zločine izvršene u Hrvatskoj.

“Time ga oslobađaju dijela zločina koje je počinio, što znači da smo, po Brammertzovu mišljenju, mi Hrvati manje vrijedan narod. Ono što je Mladić činio u zaleđu Zadra i Sibenika, to nije ništa, a naše oslobađanje vlastitog teritorija proglašavaju zločinačkim udruživanjem”, izjavio je Jarnjak hrvatskim medijima 2. lipnja, dan nakon što je Brammertz u Haagu objavio da neće proširivati optužnicu.

Negativno je reagirala i tadašnja hrvatska Vlada. Premijerka Jadranka Kosor objavila je 4. lipnja 2011. kako će “inzistirati” da optužnica bude proširena.

“Pripremamo zaključak za sjednicu Vlade kojim ćemo potaknuti državno odvjetništvo, kao neovisno tijelo, da još jednom, makar je to učinilo, pošalje svu prikupljenu dokumentaciju sa zahtjevom glavnom haškom tužitelju da se optužnica proširi i na Hrvatsku”, izjavila je Kosor na Hrvatskoj televiziji.

Taj je zaključak hrvatska Vlada usvojila 9. lipnja, uz napomenu premijerke Kosor kako je “dovoljno podsjetiti se strahota i masakra počinjenog u Škabrnji, te svih obitelji koje su na zadarskom području zauvijek zavijene u crno”.

Državno odvjetništvo na taj je zahtjev odgovorilo službenim saopćenjem u kojem je podsjetilo da je sve materijale protiv Ratka Mladića još 2003. godine preko Vladina ureda za suradnju s Haškim sudom poslalo u Haag.

Opozicija lijevog centra, predvođena Socijaldemokratskom partijom (SDP), tih je dana bila prisiljena braniti se od optužbi HDZ-a kako u mandatu svoje vlade, od 2000. do 2003., nije osudila Ratka Mladića.

Zadranka Ingrid Antičević-Marinović, saborska zastupnica SDP-a i bivša ministrica pravosuđa, komentirala je 2. lipnja za dnevni list Vjesnik: "Danas je lako reći – trebali smo."

"No, treba podsjetiti da smo se zbog standarda EU-a i modernih zakonodavstava obvezali da nećemo suditi u odsutnosti. Da smo Mladića ranije osudili u odsutnosti, mogao je dobiti i 20 godina zatvora, kolika je bila maksimalna kazna u vrijeme kad je počinio zločine, dok bi u Haagu mogao dobiti 40 ili 60 godina ili doživotnu kaznu", podsjetila je Antičević-Marinović, dodavši: "Trebalo je, dakle, odvagnuti ta dva momenta – suditi u odsutnosti ili čekati Haag, a to je bio izbor između Scile i Haribde."

Do početka suđenja Mladiću 16. svibnja 2012. godine, nezadovoljstvo propustom Haškog tribunala da optuži Mladića za rat u Hrvatskoj postalo je jedno od općih mjesta kritike Suda u hrvatskoj javnosti.

Na komemoraciji u povodu 20. obljetnice zločina počinjenog u Škabrnji 18. studenog 2011., ratni zapovjednik obrane Škabrnje Marko Miljanić je usporio suđenje hrvatskom generalu Anti Gotovini sa suđenjem Ratku Mladiću. Premda je Gotovinu Haag nepravomoćno osudio na 24 godine zatvora za ratne zločine izvršene tokom i poslije vojne operacije "Oluja", mnogi Hrvati poštuju njegovu ulogu ratnog zapovjednika i smatraju da je haška presuda nepravedna.

"Kažu da je general Ante Gotovina previše granatirao Knin, a ja vam kažem da je svaki dan od 1. listopada 1991. do pada 18. studenog na Škabrnju palo više granata u jednom danu nego na Knin, Gračac, Benkovac i Obrovac u cijeloj 'Oluji'. Ali general Gotovina u Haagu odgovara za 'Oluju', a Ratko Mladić ne odgovara za Škabrnju. Tko nam je kriv? Krivo je naše pravosuđe i ljudi koji su vodili našu politiku i diplomaciju", rekao je Miljanić.

Miljanićeva kritika dobro izražava uvjerenje sudionika i žrtava rata u Hrvatskoj, prema kojem su za propuste u kažnjavanju najviših zapovjednika odgovornih za srpske ratne zločine u Hrvatskoj odgovorne, bez razlike, sve hrvatske vlade i stranke.

Miljanić je svoje nezadovoljstvo ponovio i kada je počelo suđenje Mladiću u Haagu u svibnju ove godine.

"Žalosno je da Ratko Mladić ne bude osuđen i da u optužnici uopće ne bude Hrvatska. Ne govorim samo o Škabrnji, gdje je Mladić ispekao svoj prvi ratni zanat i gdje je pobijeno stotinjak ljudi. Da je pobijeno stotinjak životinja, netko bi odgovarao, a da nitko ne odgovara za stotinjak ljudi, to je najveća žalost", izjavio je Miljanić za dnevnik "Slobodna Dalmacija" na dan početka suđenja Ratku Mladiću.

Raspoloženje prema Haškom sudu se, ipak, donekle promijenilo nakon što su Ante Gotovina i Mladen Markač oslobođeni i vraćeni u Zagreb, gdje su dočekani slavljem.

Ivo Josipović je 16. studenog, na dan oslobađajuće presude, izjavio da je oslobađanjem dvojice generala Žalbeno vijeće Međunarodnog suda u Haagu donijelo zakonitu i pravednu presudu. "Današnja presuda ojačala je moje povjerenje u međunarodno pravo i pravdu", rekao je Josipović.

Dok se većini Hrvata sada miješaju osjećaji o presudama Haškoga suda – od oduševljenja zbog oslobađanja Gotovine i Markača do nezadovoljstva zbog Mladića – stručna javnost je odustajanje Haškog suda od optužnice protiv Mladića za zločine počinjene u Hrvatskoj protumačila žurbom Suda da okonča mandat. Planirano je da Haški sud u sadašnjem obujmu zatvori vrata do kraja 2013., a sadašnja suđenja dovršit će tzv. "rezidualni mehanizam", koji će brinuti i o arhivi Haškog suda.

Odvjetnica Jadranka Sloković, koja ima iskustvo rada u Tribunalu, odluku Tužilaštva nazvala je "očekivanom", dodavši kako se "uklapa u izlaznu strategiju Haškog suda i što skoriji završetak suđenja".

"Time što je optužnica protiv Mladića samo sužavana – sa 16 je reducirana na 11 točaka optužbe – bilo je jasno da se u nju neće unositi novi događaji", kazala je Sloković.

Prema njenoj ocjeni, postojeća je optužnica "vrlo upitne kvalitete", jer se Mladićeva uloga u Hrvatskoj spominje samo u uvodu, uz nekoliko detalja i kratko podsjećanje da je zapovijedao 9. korpusom JNA u Kninu.

Tužiteljstvo: Koncentrirali smo se na BiH

Na pitanje BIRN-a u rujnu 2012. godine je li od Haškog suda ikada zatražilo proširenje Mladićeve optužnice na Hrvatsku, Tužiteljstvo nije precizno odgovorilo.

"Istraga zločina za koje bi Ratko Mladić mogao biti smatran odgovornim bila je usmjerena prije svega na zločine počinjene u Bosni i Hercegovini. To se očitovalo u optužnici iz 1995., dopunjenoj 2002. i 2011. godine", stoji u odgovoru Ureda haškog tužitelja BIRN-u od rujna ove godine.

Ostatak ovog odgovora glasi: "Ured tužitelja istodobno je proveo druge istrage zločina izvršenih u Hrvatskoj, obuhvativši druge počinitelje na visokoj razini, koji su procesuirani i suđeni za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava."

Za zločine počinjene u Hrvatskoj, Haški sud optužio je, među ostalima, bivšeg predsjednika Srbije Slobodana Miloševića, načelnika Službe državne bezbednosti (SDB) pri Ministarstvu unutrašnjih poslova (MUP) Srbije Jovicu Stanišića, predsjednike samoproglašene Srpske autonomne oblasti (SAO) Krajine u Hrvatskoj Milana Martića i Gorana Hadžića, te predsjednika vlade SAO Krajine Milana Babića. Martić i Babić osuđeni su na zatvorske kazne, Slobodan Milošević umro je tokom suđenja, a Jovici Stanišiću i Goranu Hadžiću suđenje upravo traje.

Ratko Mladić

Hronologija događaja: Ratko Mladić

1943. Ratko Mladić je rođen u selu Božanovići u Bosni i Hercegovini.

1961. Mladić se upisuje na Vojnu akademiju u Beogradu.

1965. Nakon što je diplomirao, započinje karijeru kao potporučnik. Nakon toga je komandovao vodom, bataljonom, a potom i brigadom.

August 1989. Promoviran je u načelnika Odjeljenja za nastavu pri Trećoj vojnoj oblasti u Skoplju.

Juni 1991. Postaje zamjenik komandanta Prištinskog korpusa na Kosovu, a nedugo potom postaje i komandant Devetog korpusa Jugoslovenske narodne armije (JNA), predvodeći tu formaciju u borbi protiv hrvatskih snaga u gradu Kninu.

Oktobar 1991. Mladić je imenovan general-majorom snaga JNA, koje, pod njegovom komandom, učestvuju u ratu u Hrvatskoj.

August 1991. Pomaže paravojnim snagama Milana Martića, vođe hrvatskih Srba, u opkoljavanju sela Kijeva.

April 1992. Mladić je unaprijeđen u čin general-potpukovnika.

2. maj 1992. Mjesec dana nakon što je Bosna i Hercegovina proglasila neovisnost, Mladić i njegovi generali blokirali su grad Sarajevo, započinjući tako četverogodišnju opsadu grada.

9. maj 1992. Preuzima mjesto načelnika štaba/zamjenika komandanta Štaba Druge vojne oblasti JNA u Sarajevu.

12. maj 1992. Kao odgovor na otcjepljenje BiH od Jugoslavije, separatistička Skupština bosanskih Srba izglasala je formiranje Vojske Republike Srpske (VRS), imenujući Mladića načelnikom Štaba.

Mart 1994. Njegova kćerka Ana Mladić izvršila je samoubistvo u Beogradu očevim dragocjenim pištoljem.

Juni 1994. Mladić je unaprijeđen u čin general-pukovnika.

Juli 1995. Trupe pod Mladićevom komandom okupirale su UN-ove zaštićene enklave Srebrenica i Žepa, ubivši pri tome preko 8.000 bošnjačkih muškaraca i dječaka, uz etničko čišćenje između 25.000 i 30.000 izbjeglica sa tog područja.

Juli 1995. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju (MKSJ/ICTY) optužio je Mladića za genocid, zločine protiv čovječnosti i brojne ratne zločine.

August 1995. Tadašnji predsjednik Republike bosanskih Srba, Radovan Karadžić, degradira Mladića u čin savjetnika, optužujući ga za gubitak dva ključna srpska grada na zapadu Bosne, koja su malo prije toga pala u ruke Hrvatima.

Novembar 1995. MKSJ proširuje optužnicu koja sada uključuje i optužbe za genocid, zločine protiv čovječnosti i ratne zločine koji se odnose na napad na Srebrenicu u julu 1995., kao i uzimanje članova UN-ovih mirovnih snaga za taoce.

Novembar 1996. Biljana Plavšić, tadašnja predsjednica Republike bosanskih Srba, otpušta Mladića sa položaja, iako je nastavio primati penziju sve do novembra 2005. godine.

Mart 2000. Navodno je viđen u privatnoj loži, okružen osmoricom tjelohranitelja, na fudbalskoj utakmici između Kine i Jugoslavije u Beogradu.

Mart 2000. Mladićev profesionalni vojni angažman je zvanično okončan odlukom koju je potpisao Mirko Šarović, tadašnji predsjednik Republike Srpske (RS).

Januar 2002. Sjedinjene Američke Države (SAD) nude 5 miliona dolara nagrade za informaciju koja bi dovela do hapšenja haških optuženika Ratka Mladića i Radovana Karadžića.

Juni 2002. Srbijanska skupština usvojila je zakon kojim se nalaže saradnja sa MKSJ-om u Haagu.

Decembar 2004. Otkriveno je kako je srbijanska vojska pružala utočište i štitića Mladića sve do 2004. godine, usprkos ponovljenim javnim pozivima na suradnju sa MKSJ/ICTY-om i privođenje ratnih zločinaca.

Juni 2005. Organizacija Human Rights Watch poziva Srbiju, EU i NATO da ispune svoje zakonske i moralne obaveze i osiguraju hapšenje Mladića i Karadžića, tvrdeći kako "srebreničke žrtve ne bi smjele čekati još jednu deceniju do ispunjenja pravde."

Decembar 2005. Srbijansko Ministarstvo odbrane potvrđuje da je Mladić primao vojnu penziju od Srbije i Crne Gore do novembra 2005. godine.

Februar 2006. Izvori rumunske Vlade i razni drugi strani i domaći mediji izvještavaju da je Mladić uhapšen u Rumuniji, blizu srbijanske granice, u sklopu zajedničke specijalne operacije Rumunije i Britanije.

Glavna tužiteljica haškog Tribunala Carla Del Ponte, odbacuje izvještaje o Mladićevom hapšenju, pozivajući srbijansku Vladu da ga pronade bez daljnjeg odlaganja.

Septembar 2006. Srbijanske vlasti vrše krivično gonjenje osoba za koje se sumnjalo da skrivaju Mladića. Otkrivena je mreža Mladićevih bivših kolega

iz Vojske bosanskih Srba, prijatelja i rođaka koji mu pomažu. Također je otkriveno kako je Mladić živio u jednoj zgradi u ulici Jurija Gagarina više od godinu dana.

April 2006. Skupština Srbije i Crne Gore usvaja Zakon o zamrzavanju imovine haških optuženika.

Maj 2006. Pregovori između Srbije i EU-a su suspendirani zbog neuspjeha srbijanske Vlade da ispoštuje rok za Mladićevu isporuku postavljen od strane EU-a.

Juni 2006. Spekuliralo se kako je Mladić nedavno preživio treći moždani udar, te da su njegove šanse da preživi male.

Juli 2006. Srbijanska Vlada usvaja Akcioni plan za buduću saradnju sa MKSJ-om.

Maj 2007. Nacionalistička NVO "Srpski nacionalni pokret 1389" postavlja lažne oznake na beogradskim ulicama, preimenovavši jedan bulevar po Mladiću. Ulica je preimenovana sedmicu dana prije toga u znak počasti za reformskog premijera Zorana Đinđića, ubijenog 2003. godine.

Nakon ovoga, nekoliko se stotina sljedbenika Srpske radikalne stranke okupilo u Beogradu kako bi iskazali podršku Mladiću.

Oktobar 2007. Srbija nudi nagradu od milion eura za informaciju koja bi dovela do Mladićevog lociranja ili hapšenja.

Januar 2009. "Srpski nacionalni pokret 1389" postavlja plakate koji prikazuju takozvane prave Srbe, među kojima je i Ratko Mladić.

Prema anketi koju je provela Agencija za strateški marketing širom Srbije, na uzorku od 1.050 ljudi dvije trećine Srba ne bi odalo Mladića.

Juni 2009. Federalna TV u Bosni i Hercegovini prikazala je nekoliko videosnimaka koji prikazuju Mladića kako slobodno živi u Srbiji. Rasim Ljajić, predsjednik Nacionalnog vijeća za saradnju sa Haškim tribunalom, kazao je kako je snimak star i već je predat MKSJ/ICTY-u u martu 2009. godine.

Maj 2011. Pripadnici policije uhapsili Ratka Mladića u Srbiji.

Odgovornost nadređenog i podređenog

Ratko Mladić se tereti po "individualnoj krivičnoj odgovornosti", i to kao osoba koja je bila nadređena snagama VRS-a i podređena jedino predsjedniku RS-a – Radovanu Karadžiću

Piše: Tim BIRN-a

Ratko Mladić, bivši komandant Vojske Republike Srpske (VRS), prvi put je optužen pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju (MKSJ/ICTY) neposredno nakon ofanzive na Srebrenicu 1995. godine. Tom prvom optužnicom teretio se, zajedno sa Karadžićem, za genocid i zločine počinjene na prostoru cijele BiH.

Od tada su obojica bila u bjekstvu, s tim što je Karadžić konačno uhapšen 21. jula 2008. u Beogradu. Mladić je nastavio bijeg, a njegova optužnica je mijenjana nekoliko puta i odvojena od Karadžićeve. Posljednji put optužnica protiv Mladića mijenjana je u maju 2010. godine, kada je Haško tužilaštvo ujednačilo optužnicu sa optužnicom protiv Radovana Karadžića.

Sa 11 tačaka optužnice, Mladić se tereti za genocid, zločin protiv čovječnosti i kršenje zakona i običaja ratovanja na području BiH.

Prema navodima optužnice, Mladić je 10. maja 1992. imenovan na čelo Druge vojne oblasti Jugoslavenske narodne armije (JNA), da bi 12. maja iste godine bio postavljen za komandanta Glavnog štaba Vojske Republike Srpske (VRS) i na toj funkciji ostaje do 22. decembra 1996., s tim što je junu 1994. promoviran u general-pukovnika.

Od maja 1992. godine snage VRS-a, pod Mladićevom komandom, stavljaju pod kontrolu općine koje su odlukom Narodne skupštine postale dio tadašnje Srpske Republike BiH, a kasnije RS-a. U svim tim općinama počinju masovne egzekucije i protjerivanja nesrpskog stanovništva.

"Mnogi nesrbi su ubijeni, a mnogi zatvoreni u zatočeničkim centrima, gdje su fizički i psihički zlostavljani i držani u nehumanim uslovima. Uz to, kuće nesrba, njihovi poslovni prostori, religijski objekti i imovina su pljačkani, uništavani ili okupirani", stoji u optužnici.

U činjeničnom opisu optužnice se navodi da su od januara do marta 1993. godine snage VRS-a napale Cersku i istočnu Bosnu.

"Na hiljade Bošnjaka krenulo je ka teritoriju koji je bio pod kontrolom vlasti u Sarajevu, uključujući Srebrenicu i Žepu", stoji u optužnici, te se napominje da je Vijeće sigurnosti UN-a usvajanjem Rezolucije 819 16. aprila 1993. proglasilo ova dva grada, kao i Goražde i Sarajevo, "sigurnim zonama" u kojima nisu bili dozvoljeni oružani napadi i neprijateljstva.

Počevši od tada, smatra Haško tužilaštvo, snage kojima je komandovao Mladić koncentrirale su se na osvajanje "strateški locirane Srebrenice", a kulminacija je bila nakon što je Radovan Karadžić u martu 1995. izdao direktivu prema kojoj je trebalo eliminirati enklave Srebrenicu i Žepu. Napadi na ova područja počinju od maja te godine, a okončani su ulaskom snaga VRS-a u Srebrenicu 11. jula, te ubistvima na hiljade Bošnjaka koja su uslijedila.

Mladić se tereti po "individualnoj krivičnoj odgovornosti", i to kao osoba koja je bila nadređena snagama VRS-a i podređena jedino predsjedniku RS-a – Karadžiću. On je, navodi se, "planirao i naređivao sve operacije VRS-a, i nadgledao aktivnosti podređenih oficira i jedinica kako bi osigurao da se njegove naredbe sprovedu".

Pod njegovom komandom su, između ostalih, bili: Prvi krajiški korpus, Drugi krajiški korpus, Istočnobosanski korpus, Drinski korpus, Hercegovački te Sarajevsko-romanijski korpus, koji je više od tri i po godine držao glavni grad BiH pod opsadom.

Tužilaštvo smatra da je Mladić komandovao i kontrolisao snage VRS-a u "koordinaciji sa paravojnim snagama, jedinicama dobrovoljaca, Teritorijalne odbrane (TO), policijskim snagama, kao i drugim civilnim organima, poput regionalnih ili općinskih kriznih štabova", te da je također kontrolisao Glavni štab.

"General Ratko Mladić je bio lično odgovoran da osigura da snage pod njegovom komandom i kontrolom poštuju i primijene odrednice međunarodnog prava u ratu", navodi se u optužnici.

Pored komandne, Mladiću se na teret stavlja i individualna odgovornost, i to jer je "planirao, poticao, počinio i naredio zločine" koji mu se stavljaju na teret.

"Koristeći riječ 'počinio' u optužnici, Tužilaštvo ne smatra da je optuženi lično fizički počinio bilo koji od ovih zločina. 'Počinio' u ovoj optužnici podrazumijeva njegovo učešće u udruženom zločinačkom poduhvatu (UZP)", objašnjeno je. Pripadnici UZP-a su imali cilj da "trajno eliminiraju, silom ili na bilo koji drugi način, bosanske muslimane i Hrvate ili druge nesrpske stanovnike u velikom dijelu BiH".

Kao pripadnici UZP-a koji je, prema optužnici, trajao od maja 1992. do decembra 1996. godine, navode se i haški osuđenici i optuženici Radovan Karadžić, Biljana Plavšić, Slobodan Milošević, Momčilo Krajišnik, Momir Talić, Stanislav Galić, Dragomir Milošević, Radoslav Krstić i drugi pripadnici tadašnjeg vodstva bosanskih Srba i Srpske demokratske stranke (SDS), te pripadnici srpskih paravojnih i dobrovoljačkih snaga.

Mladić se tereti za genocid izvršen u BiH 1992. godine u deset bosansko-hercegovačkih općina.

Mladić je, navodno, sa drugim članovima UZP-a, planirao, naredio, poticao ili počinio "namjerno selektivno uništavanje bosanskih muslimana u područjima kao što su Ključ, Kotor-Varoš, Prijedor, Sanski Most i Srebrenica".

Prema optužnici, na ovim, ali i još nekim područjima, u 1992. i 1993. godini vršeno je etničko čišćenje.

"Od maja 1992. godine snage bosanskih Srba pod komandom i kontrolom Ratka Mladića koristile su granatiranje i snajperisanje civilnih dijelova grada Sarajeva i njegovih građana i institucija, ubijajući i ranjavajući civile, i na taj način teroristički građane. Veliki broj snajperisanja i bombardovanja je dolazio sa brda iznad Sarajeva, sa kojih su napadači imali pregled grada, građana i institucija", navodi se u optužnici.

Mladić se tereti za zločine protiv čovječnosti zbog učešća u progonu "na političkoj, rasnoj ili vjerskoj osnovi". U optužnici se opisuju incidenti zatočenja civila, njihovo držanje u nehumanim uslovima, nehuman tretman kojem su bili podvrgnuti, fizičko, psihičko i seksualno zlostavljanje, ali i uništavanje i oduzimanje imovine.

"Oduzimanje imovine uključivalo je prisiljavanje nesrba da, prije nego dobiju dozvolu da napuste određenu općinu, potpišu izjavu kojom ostavljaju imovinu vlastima bosanskih Srba", stoji u optužnici.

Mladiću se na teret stavlja zločin protiv čovječnosti i kršenje zakona i običaja ratovanja, kroz učešće u ubistvima i uništavanju imovine.

On se također tereti za učešće u kampanji snajperskog djelovanja i granatiranja na širem području Sarajeva, koja su uključivala upotrebu artiljerije i granatiranja i snajperisanje civila i institucija.

Kao i u slučaju Radovana Karadžića, zasebna tačka optužnice je uzimanje osoblja UN-a za taoce, čime je Mladić, smatra Tužilaštvo, prekršio zakone i običaje ratovanja.

UN-ovo osoblje, njih više od 200, zarobljeno je i držano kao taoци nakon napada NATO-a u maju 1995. godine.

"Bili su zadržani na lokacijama od strateškog ili vojnog značaja u cijeloj BiH, kako bi se ova mjesta osigurala od daljnjih udara NATO-a i da se oni generalno preveniraju", navodi se.

Bivšem vođi vojnih snaga bosanskih Srba na teret se stavljaju zločini u općinama Banja Luka, Bihać-Ripač, Bijeljina, Bosanska Gradiška, Bosanska Krupa, Bosanski Novi, Bratunac, Brčko, Doboј, Foča, Gacko, Kalinovik, Ključ, Kotor-Varoš, Nevesinje, Novi Grad, Prijedor, Rogatica, Sanski Most, Srebrenica, Teslić, Vlasenica, Vogošća i Zvornik.

Prvu optužnicu, iz jula 1995., potpisao je tadašnji glavni tužilac Haškog tužilaštva Richard J. Goldstone, koji je u novembru iste godine izvršio prve izmjene.

Ratko Mladić:
General od "Velušića" do Potočara

Kada je u maju 1992. Ratko Mladić rekao da srpska vojska "gađa Velušiće", rat u BiH je dobio svoje prve krvave obrise. Tri godine poslije, riječima ovog generala da je došlo vrijeme za "osvetu Turcima", rat se još krvavije završio

Piše: Tim BIRN-a

Životni put Ratka Mladića počeo je 12. maja 1943. u selu Božinovci kod Kalinovika. Prve "vojne korake" napravio je sa 15 godina, kada je počeo školovanje u Vojno-industrijskoj školi u Zemunu, a potom je završio Vojnu akademiju.

Sa 22 godine je započeo svoju oficirsku karijeru u Skoplju, gdje je bio najmlađi u jedinici kojom je komandovao – automatičarskom vođu.

U proljeće 1991., kada počinju oružani sukobi u Hrvatskoj, Mladić odlazi u Knin, gdje komanduje Devetim korpusom Jugoslovenske narodne armije (JNA). Uskoro je unaprijeđen u general-majora.

Za komandanta i generala srpskih snaga u Bosni i Hercegovini, imenovan je 9. maja 1992. godine, a tri dana poslije za komandanta Glavnog štaba Vojske Republike Srpske (VRS).

U intervjuu za beogradski list "NIN" u februaru 1994. Mladić govori kako je general postao "u ratu i mucu", dok drugi za njega ističu da "nije tipičan jugoslovenski general" jer je uvijek bio u prvim borbenim redovima.

"Kada sam primio dužnost u Drugoj vojnoj oblasti, postavio sam si zadatak da prikupim ljude i formiram komandu i Glavni štab. (...) Odmah mi je bilo jasno da će se tu odigrati veliki istorijski događaj", kazao je Mladić tada za "NIN".

Početak rata u Sarajevu, glavnom gradu BiH, označile su riječi Ratka Mladića, te snimci koji su obišli cijeli svijet. Nedugo nakon što je grad okupiran i suočen sa najdužom opsadom u historiji (1.425 dana), uporedo sa nestašicom hrane, vode i struje, počinje sistematično granatiranje i snajperisanje civila.

"Velušiće tuci, Velušiće i Pofaliće tuci, tamo nema srpskoga življa mnogo",

naredio je Mladić jednom pukovniku VRS-a 28. maja 1992. godine, pogrešno izgovarajući ime sarajevskog naselja Velešići.

"A tuci ono oko one Dobrovoljačke, oko one Humske gore, i Đure Đakovića gore. Ali, idi na artiljerijsko osmatranje, da ne mogu da spavaju, da razvučemo pamet njihovu", nabrajao je dalje poznate ulice u centru Sarajeva.

Te noći je zapaljen veliki dio zgrada u centru Sarajeva, a broj ranjenih koji su dovoženi u lokalne ambulante i bolnice prešao je stotinu u samo par sati.

Oni koji su ostali živjeti pod opsadom Mladićevih snaga, sjećaju se mjeseci straha, masakara u redovima za vodu i hljeb, pretrčavanja preko mostova koje su pokrivali snajperisti, granatiranja bolnica u kojima nije bilo struje i vode, paljenja muzeja, biblioteka...

"Možeš li da tučeš Baščaršiju? Po Baščaršiji plotun pali. Direktnim pogocima držite pod vatrom Predsjedništvo i Skupštinu. Tucite polako, u intervalima, dok ja ne naredim da se prekine", odjekuju još uvijek Mladićeve riječi u glavama preživjelih.

Podaci govore da je na području Sarajeva za vrijeme opsade od ratnih dejstava stradalo preko 13.000 stanovnika, od čega više od pola tokom 1992. godine. Još uvijek nije utvrđen broj indirektnih žrtava rata u Sarajevu, onih koji su stradali od gladi, od bolesti, onih koji nisu mogli nastaviti dalje te su izvršili samoubistvo.

"Ja samo branim svoj narod", često je isticao general Mladić tokom rata.

Vojska kojom je komandovao Ratko Mladić bila je pod vrhovnom komandom Radovana Karadžića, bivšeg predsjednika Republike Srpske (RS), koji je "imao ovlast da imenuje, unapređuje i razrješava dužnosti vojne oficire", smatra Haško tužilaštvo, koje ga je optužilo za genocid i mnogobrojne zločine počinjene u BiH.

Obraćajući se Karadžiću, jedinoj osobi kojoj je bio podređen, Mladić je rekao kako VRS realizuje njegove riječi o osnivanju "radnih brigada".

"Želim da naša država Republika Srpska i srpski narod procveta i da se vaše reči date na zadnjoj skupštini ugrade i prenesu preko ovih medija do posljednjeg našeg čoveka. Da se svrstamo jedan uz drugog, da pobedimo ovo zlo vreme, pređemo preko bura i da ostvarimo naš san. Da budemo svi Srbi u jednoj državi", govorio je Mladić.

Iako je tvrdio da "samo brani svoj narod", Mladić je nerijetko naglašavao kako su ofanzive "glavni način njegovog ratovanja".

"Dominantni oblik oružanog sukoba za mene je napad. Moj karakter je ofanzivan, a to je prihvatljivo za vrhovnu komandu RS-a. Moj cilj je prost: zaštita srpske teritorije i naroda koji na njoj živi vekovima", poručio je general Mladić.

U julu 1995. godine, samo nekoliko mjeseci prije završetka rata u BiH, Mladić sa vojskom odlazi u grad u istočnoj Bosni koji su Ujedinjene nacije (UN) dvije godine prije toga proglasile zaštićenom zonom. Mladić ulazi u Srebrenicu okružen vojnicima, naoružan, i sa osmijehom čestita vojnicima koji ga dočekuju na ulicama pustog grada.

Uz njih su i kamere koje budno prate svaki generalov korak. Televizija RS-a, a potom i Srbije, jedine su koje su imale snimke iz Srebrenice u tom trenutku. Izvijestile su o "oslobođenju" grada iz kojeg je na desetine hiljada ljudi bježalo.

“Evo nas 11. jula 1995. u srpskoj Srebrenici. Uoči još jednog velikog praznika srpskog, poklanjamo srpskome narodu ovaj grad i, napokon, došao je trenutak da se, posle bune protiv dahija, Turcima osvetimo na ovom prostoru”, rekao je Mladić ulazeći u grad, a potom naredio svojim vojnicima: “Pravac Potočari, Bratunac... Nemojte se zaustavljati.”

U Potočarima su bili civili koji su čekali spas.

Ono što je uslijedilo ostat će zabilježeno u optužnicama i presudama međunarodnih i domaćih sudova kao genocid, ubistvo više od 8.000 civila.

Nekoliko hiljada žena i djece pobjeglo je iz Srebrenice u bazu UN-a u Potočarima, dok se grupa od preko 10.000 muškaraca uputila kroz šumu prema Tuzli.

U noći između 11. i 12. jula 1995. godine, Mladić je održao tri sastanka u hotelu “Fontana” u Bratuncu, na kojima se odlučivalo o sudbini nesretnog srebreničkog stanovništva.

“Možete opstati ili nestati. Za vaš opstanak tražim da svi vaši muškarci koji su pod oružjem – makar i da su zločine pravili, a i jesu mnogi, protiv našeg naroda – predaju oružje VRS-u”, rekao je Mladić predstavnicima srebreničkih izbjeglica koji su, zajedno sa predstavnicima Holandskog bataljona, prisustvovali jednom od sastanaka.

Dana 12. jula, Mladić je u pratnji televizijske ekipe došao u Potočare. Kamere su ga snimale kako djeci, koja su već odavno zaboravila i kako izgleda svježiji hljeb, dijeli “Toblerone” čokolade, a njihove roditelje uvjerava da se ne boje jer im “neće niko ništa uraditi”.

“Svi koji žele da ostanu, mogu da ostanu. Svi koji žele da napuste ovu teritoriju, također mogu. Pripremili smo za vas dovoljno i autobusa i kamiona”, rekao im je general.

Isto je ponovio i na livadi u mjestu Sandići, u hangaru u Bratuncu i na stadionu u Novoj Kasabi, gdje su, okruženi naoružanim vojnicima, okupljeni zarobljeni muškarci i dječaci.

“U tim danima su vojnici nasumice izdvajali zarobljene Bošnjake i po kratkom postupku ih pogubljavali”, navodi se u optužnici Haškog tužilaštva protiv generala Mladića.

Krajem augusta 1995. godine počinje žestoka intervencija međunarodne zajednice u vidu zračnih napada NATO-a na srpske položaje oko Sarajeva, te potom i širom BiH. Bombardovanje, koje je imalo cilj da primora predstavnike srpskih vlasti da se odazovu mirovnom procesu, trajalo je više od 10 dana.

“Ove bombe koje su pale na našu decu samo su demistifikovale Zapad i otvorile oči onim Srbima koji su do sada mislili zadnjicom, a ne glavom. A meni je od prvog dana bilo jasno ko je uzročnik, ko je pamet i ko rukovodi ratom. Rat ne može da prestane zbog toga što bogovi rata nisu ovde među nama, i zato što su u centrima moći na Zapadu. Zato će on trajati sve dotle dok njihova deca ne počnu dolaziti u sanducima”, rekao je Mladić.

Rat u BiH okončan je potpisivanjem Dejtonskog mirovnog sporazuma 14. decembra 1995. godine. Nedugo nakon toga, Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju (MKSJ/ICTY) raspisuje za Mladićem potjernicu na temelju dviju optužnica koje su podignute još sredinom 1995. godine.

“Oni bi hteli da naše generale vezuju i vode u Haag, a njihovi ovde da se šetaju i dele deci plakate i propagandni materijal. (...) Meni može suditi moj narod”, kazao je Mladić.

...THE BOSNIAN SERBS DURING THE BALKAN WARS OF THE 1990S. HE WAS THE COMMANDER OF THE HEAVY REGIMENT OF THE BOSNIAN SERB ARMY THAT MASSACRED SOME 8,000 MUSLIM MEN AND BOYS AT SREBRENICA IN 1995. SINCE WORLD WAR II, THE FORMER GENERAL BECAME ONE OF THE MOST FEARED MEN IN HIS WORLD. ON MAY 26, 2011, HE WAS CAPTURED IN SERBIA AFTER MORE THAN A DECADE ON THE RUN.

...THE HEAVY REGIMENT OF THE BOSNIAN SERB ARMY THAT MASSACRED SOME 8,000 MUSLIM MEN AND BOYS AT SREBRENICA IN 1995. SINCE WORLD WAR II, THE FORMER GENERAL BECAME ONE OF THE MOST FEARED MEN IN HIS WORLD. ON MAY 26, 2011, HE WAS CAPTURED IN SERBIA AFTER MORE THAN A DECADE ON THE RUN.

...HE WAS THE LAST OF THE MAIN BRIGADES OF THE BOSNIAN SERB ARMY THAT MASSACRED SOME 8,000 MUSLIM MEN AND BOYS AT SREBRENICA IN 1995. SINCE WORLD WAR II, THE FORMER GENERAL BECAME ONE OF THE MOST FEARED MEN IN HIS WORLD. ON MAY 26, 2011, HE WAS CAPTURED IN SERBIA AFTER MORE THAN A DECADE ON THE RUN.

...THE WEEK AFTER HIS CAPTURE, HE WAS TRANSFERRED TO THE HAGUE. IN BELGRADE, SERBIA, HE REFUSED TO ENTER A FORMAL PLEA. A DAY EARLIER, HIS LAWYER HAD ARGUED THAT THE CHARGES AGAINST HIM WERE UNFOUNDED AND SHOULD BE DISMISSED.

...IN HIS FIRST COURT APPEARANCE, HE DENIED THE CHARGES READ OUT TO HIM AS "CRIMINOUS" AND "MONSTRIOUS." HE REFUSED TO ENTER A FORMAL PLEA BUT HAS SAID THAT HE IS NOT GUILTY OF ANYTHING. HIS DEFENSE TEAM HAS REQUESTED A DELAY IN THE TRIAL.

TRIAL BEGINS, THEN IS SUSPENDED AGAIN

...THE TRIAL OF MR. MLADIC, WHICH BEGAN IN 2012, WAS SUSPENDED AFTER THE REVELATION OF A PLOT TO HAVE BEEN FORMED BY SERBIAN POLITICIANS TO REMOVE MR. MLADIC FROM COMMAND AS BOSNIAN SERB FORCES CROSSED THE A CAPITAL OF SERBIA. CLEANING UP THE "SPLOTT OF PERPETRATORS" THEY COULD BE OPENED OR CLOSED AT WILL AGAINST CIVIL COURTS.

...THE INDICTMENT SAID MR. MLADIC WILLINGLY JOINED SERBIAN POLITICIANS IN DEVISING THE BROAD POLICY KNOWN AS "ETHNIC CLEANSING," WHEN SOLDIERS AND MILITIAS SWEEPED THROUGH TOWNS AND VILLAGES IN BOSNIA, DRIVING OUT TENS OF THOUSANDS OF MUSLIM AND CROAT FAMILIES TO CREATE LANDS FOR SERBS. AT THE HEIGHT OF THE BOSNIAN CAMPAIGN, FORCES UNDER MR. MLADIC'S COMMAND CONTROLLED NEARLY THREE-QUARTERS OF BOSNIA.

...MR. MLADIC LISTENED IMPASSIVELY TO THE RECOUNTING OF EVENTS THAT LIE AT THE HEART OF HIS 11-COUNT INDICTMENT ON CHARGES OF GENOCIDE AND CRIMES AGAINST HUMANITY. HE HAS REFUSED TO ENTER A FORMAL PLEA ON HIS BEHALF.

Konrad Adenauer Stiftung
Predstavništvo u Bosni i Hercegovini

BIRN
BALKAN INVESTIGATIVE REPORTING NETWORK